

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra systematické teologie

Mária Kassaiová

**KRÍŽ V ŽIVOTE A DIELE
SVÄTEJ KATARÍNY SIENSKEJ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: prof. Ctirad Václav Pospíšil, Th.D. OFM

Obor: Teologie a spiritualita zasvěceného života

OLOMOUC 2010

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a použila som len uvedené pramene a literatúru.

.....

Ďakujem prof. Ctiradovi Pospíšilovi, Th.D. za odborné vedenie práce a za množstvo cenných rád a podnetov. Zároveň ďakujem svojim spolusestrám za preklad literatúry z anglického jazyka, ale aj za ľudskú pomoc a duchovnú podporu.

OBSAH

ÚVOD	5
1 DOBA, ŽIVOT A DIELO SVÄTEJ KATARÍNY SIENSKEJ	7
1.1 CHARAKTERISTIKA DOBY, V KTOREJ KATARÍNA ŽILA.....	7
1.2 RODINA SVÄTEJ KATARÍNY	9
1.3 CESTA K POVOLANIU.....	10
1.4 KATARÍNA A DOMINIKÁNI.....	12
1.5 „MANTELATA“	12
1.6 MYSTICKÁ SKÚSENOŠŤ	13
1.7 STIGMY	14
1.8 DIELO KATARÍNY A ŠTÝL JEJ PÍSANIA.....	15
1.8.1 „Dialóg“	16
1.8.2 Listy.....	17
1.8.3 Modlitby	18
1.9 UČITELKA CIRKVI A JEJ POSLANIE	18
2 TEOLÓGIA KRÍŽA.....	20
2.1 SOTERIOLOGICKÝ VÝZNAM KRÍŽA	21
2.1.1 Kríž ako zástupné zadostučinenie	22
2.1.2 Múdrosť kríža	23
2.1.3 Kríž - cesta lásky	24
2.2 JEŽIŠOVA POSLUŠNOSŤ	26
2.2.1 Ježišova opustenosť a položenie človeka v stave hriechu.....	27
2.2.2 Kríž ako znamenie milosrdenstva a odpustenia.....	27
2.3 VÝZNAM UTRPENIA V ŽIVOTE ČLOVEKA	28
2.4 NÁDEJ V UTRPENÍ	29
2.5 MIMORIADNE JAVY	30
2.6 STIGMY	31
3 KRÍŽ V ŽIVOTE A DIELE SVÄTEJ KATARÍNY SIENSKEJ	33
3.1 KRISTOVA KRV, CENA NAŠEJ SPÁSY.....	33
3.2 UKRÍŽOVANÝ KRISTUS, PROSTREDNÍK MEDZI BOHOM A ĽUĎMI	35
3.2.1 Prvý stupeň - nohy.....	37
3.2.2 Druhý stupeň – otvorený bok.....	38

3.2.3 <i>Tretí stupeň – ústa</i>	39
3.2.4 <i>Štvrtý stupeň – radosť z utrpenia</i>	40
3.3 PROSTRIEDKY VÝSTUPU	41
3.4 PREKÁŽKY VÝSTUPU	42
3.5 MILOSRDENSTVO – PRÍČINA PREMOŽENIA SMRTI SPÔSOBENEJ HRIECHOM	43
3.6 CESTA PRAVDY A CESTA LŽI	44
3.7 JEDNOTA SÍL DUŠE	44
3.8 BLAŽENÍ TÍ, KTORÍ VYTRVALI	45
3.9 VZKRIESENIE	46
ZÁVER	48
ZOZNAM LITERATÚRY	49
ZOZNAM SKRATIEK	52

ÚVOD

Jedným z dôvodov, prečo je nám ťažko prijať kríž v našom živote je aj to, že nevidíme žiadny zmysel, prečo by sme mali trpieť my alebo tí, ktorí sú nám blízki. Veľakrát počujeme, ako si ľudia a aj my sami dávame podobné otázky. Prečo sa nedá žiť bez utrpenia? Ako sa správne postaviť zoči-voči tomu, čomu by sme sa neraz najradšej vyhli a utiekli? Má utrpenie nejaký zmysel?

Neviem celkom jasne vysvetliť, prečo som si vybrala túto tému mojej baka-lárskej práce. Keď som premýšľala o tom, o čom budem písať, pýtala som sa se-ba samej, kto ma vedie v mojom živote, čo je mi blízke a z čoho najviac čerpám pre svoj život z Ježišovho života. Je to kríž, ktorý je tým najväčším svedectvom lásky, akú človek môže zakúsiť tu na tejto zemi. Ale je to aj kríž, ktorému nie vždy som schopná porozumieť, ktorý ma kladie pred mnohé otázky o zmysle života a utrpenia. Poodkryť toto veľké tajomstvo kríža v živote človeka mi po-mohla svätá Katarína Sienská. A pretože je Katarína blízka môjmu srdcu, a aj ja patrím do jej duchovnej rodiny - rodiny svätého Dominika, vybrala som si ju za učiteľku na ceste kríža. Ona postavila kríž do centra svojho života a v tomto kríži našla jedinú cestu ako prísť k Otcovi.

Prvá kapitola *Doba, život a dielo svätej Kataríny Sienskej* poukazuje na to, ako Katarínu formovala jej doba, prostredie a rodina, v ktorej žila. Tieto skutoč-nosti nám pomôžu lepšie porozumieť zmyslu kríža v jej živote. Uvidíme tiež prehĺbovanie jej duchovného života a postupné prenikanie Boha do jej vnútra, ktorý sa jej dával stále viac poznávať. Spomenutý je tiež jej mystický život, ktorý bol v tomto smere mimoriadny na zjavenia, vytrženia a stigmy. Jej myslenie a prežívanie vzťahu s ukrižovaným Kristom môžeme pochopiť aj z jej listov, modlitieb a „*Dialógu*“.

Druhá kapitola *Teológia kríža* sa zameriava na učenie Cirkvi o vykupiteľskom diele Ježiša Krista. V krátkosti je spomenutý vývoj teológie kríža, pričom nosnou myšlienkou je význam utrpenia a kríža v dejinách spásy.

V tejto kapitole sa tiež zamýšľam nad tým, aké dôsledky malo a čo znamenalo utrpenie Ježiša Krista na kríži pre každého človeka.

Tretia kapitola *Kríž v živote a diela svätej Kataríny Sienskej* opisuje jej duchovnú náuku, ktorú som čerpala z „*Dialógu*“. Dominuje tu téma kríža, ako ho ona videla a chápala vo svojom živote. Je tu spomenutá aj téma krvi, ktorá jej bola veľmi blízka, a ktorá mnohých privádzala do rozpakov.

Rozmer kríža v živote a diele svätej Kataríny je príliš široký, preto ho nemôžem celý obsiahnuť na týchto niekoľkých stranách. No aj napriek tomu by som chcela vo svojej práci uviesť aspoň niekoľko postojov a aspektov týkajúcich sa tejto témy. Písanie tejto práce je pre mňa príležitosťou podeliť sa o to, čo som mohla ja sama spoznať, a čím som sa obohatila pri čítaní a skúmaní Kataríniných textov.

1 DOBA, ŽIVOT A DIELO SVÄTEJ KATARÍNY SIENSKEJ

Aby sme mohli pochopiť chápanie kríža v Kataríninom živote, mali by sme vedieť niečo o dobe, v ktorej sa narodila a o rodine, ktorá ju formovala. Všetko totiž, čo sa okolo nás deje, má odraz v našom vnútri. Niečo na nás vplýva menej a niečo viac. Všetko, čím sa dáme osloviť, čo vpustíme do svojho vnútra, formuje náš život. Zanecháva v nás stopu za stopou, a tak sa ukazuje cesta. Katarína má túto cestu sformovanú pevným základom, ktorým je Boh. Boh sa jej dotkol už v rannom detstve. Dával sa jej poznať stále viac a intímnejšie.

Jej dielo potvrdzuje jej osobu, dielo a život sú neoddeliteľné. Poskytujú nám fakty, ktoré potrebujeme k pochopeniu Kataríninoho skutočného zmýšľania. A tomuto spojeniu môžeme dôverovať.¹ Jej vonkajší život je formovaný vnútorným. Ľudia dnešnej doby sú formovaní naopak.² Vonkajší svet ovplyvňuje ich vnútro, ich myslenie a konanie. Prijímajú automaticky to, čo sa „nosí“, čo je „in“, len aby nevytŕčali z davu, aby im nikto nenarušil ich pokoj. Katarína bola pravý opak toho všetkého.

1.1 CHARAKTERISTIKA DOBY, V KTOREJ KATARÍNA ŽILA

Štrnásťte storočie, v ktorom svätá Katarína zo Sieny žila, bolo obdobím veľkej neistoty a nepokojov pre západnú spoločnosť. Obrovské kultúrne, ekonomické, politické, náboženské a sociálne zmeny boli príčinou rozruchu, zmätku a nejasnosti v živote človeka. Katarína mala rok keď zúrilo mor, ktorý ničil populáciu a zanechával za sebou zúfalstvo a chudobu.³ V Siene zomreli dve tretiny

---

¹ Porov. NOFFKE OP, S., Kateřina Sienská a poslušnost v Cirkvi. *Salve : revue pro teologii a duchovní život*. 2002, č. 2. s. 34. Ďalej ako *Salve*.

² Porov. KOUDELKA OP, V., Kateřina Sienská její život bez literárního působení. *Salve*. 1992, č. 1. s. 23.

³ Porov. O'DRISCOLL OP, M., *Catherine of Siena*. Strasbourg : Éditions du Signe, 1994. s. 8.

obyvateľov. V Európe sklátil mor 25 miliónov ľudí. „Čierna smrť“ sa vyhladila do mu Kataríniných rodičov.⁴

Ľudský život nemal veľkú hodnotu. Násilné konflikty a civilné vojny boli považované za najlepšiu cestu na vyriešenie akýchkoľvek sporov. Veľká východná schizma mala vážne negatívne dôsledky pre Cirkev, vrátane zblúdenia vo viere medzi niektorými ľuďmi a morálnej korupcie a ľahostajnosti medzi mnohým duchovenstvom. Koniec štrnásteho storočia poznačil prechod od stredoveku k renesancii, ktorý v sebe priniesol radikálne zmeny v názoroch a spôsobe správania. Štrnásťte storočie bolo tiež obdobím intenzívneho mysticizmu. Patria tu vynikajúci rýnski mystici – Majster Eckhart, Ján Tauler, Henry Suso a Margaret Ebner. Oni, tak ako aj Katarína, boli nasledovníkmi svätého Dominika. Do tohto obdobia patria aj veľkí anglickí mystici, Juliana z Norwicu, Richard Rolle a Walker Hilton. Patrí tu aj flámsky Ján van Ruusbroeck a škandinávská Brigita Švédska. Posledná bola podobná duchom Kataríne Sienskej, vtiahnutá do rovnakých záležitostí a zásadných problémov, a bola tiež obdarená hlbokými mystickými zážitkami.⁵

Významnou zložkou náboženského cítenia v stredoveku práve v štrnástom storočí bolo uctievanie trpiaceho Krista. Je to pochopiteľné, ak uvážime, že stredoveký človek bol konfrontovaný oveľa intenzívnejšie so smrťou a utrpením ako moderný človek. V štrnástom storočí, v porovnaní s predošlým obdobím, sužovali ľudí nezvyklé hospodárske problémy, sociálne nepokoje, mohutné vlny epidémie moru, ktorý vyhladil asi tretinu európskeho obyvateľstva. Nebol to len mor, ktorý zapôsobil na senzibilitu človeka. Neskoršia stredoveká zbožnosť úcty a súcitu s trpiacim Kristom je odrazom hlbšieho chápania zmyslu vtelenia. Náboženský život bol dosiaľ obmedzený na Bohopoctu, kde Kristus bol vzdialená Božská osoba. Bol však doplnený o prvok nasledovania Krista, ako vzor ľudstva a veľkodušnej lásky. Krista, ktorého v tomto svete môžeme nasledovať, a istým spôsobom sprítomňovať. Vplyvom križiackych výprav a púti do Svätej zeme sa

---

⁴ Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. 1. vyd. Praha : Krystal OP, 2001. s. 7.

⁵ Porov. O'DRISCOLL OP, M., *Catherina of Siena*. s. 8.

západoeurópski kresťania mohli zoznámiť s miestami, kde žil a pôsobil Spasiteľ. Toto bolo podnetom pre vznik „kresťanského realizmu“.⁶

Téma spoluutrpenia s trpiacim Kristom, napodobňovanie jeho čnosti, dôvera v jeho zásluhy, sa zakladali na viere v skutočné človečenstvo a božstvo vteleného Syna. Spiritualita kríža urobila ľudský život znesiteľnejším v ťažkom období a splodila veľa kresťanských svätcov.⁷ Katarína žila a dýchala pre Cirkev v dobe, do ktorej ju Božia prozreteľnosť postavila. Bola sviecou na oltári Cirkvi, ktorá sa stále spaľovala. Jej život mal chuť a oheň, ktorým zapalaovala srdcia mnohých.

V jednom zo svojich listov (list č. 368) píše svojmu najmilšiemu žiakovi, Stefanovi Maconimu: „*Jste-li tím, kým máte byt, založíte oheň nejen tam, kde jste, ale po celé Itálii.*“⁸ Je to výzva aj pre nás, ľudí dnešnej doby, ktorá je tak podobná Kataríninej, plná neistoty, nepokoja, spochybňovania hodnôt. Žijeme v atmosfére ľahostajnosti a relativizovania pravdy v sekularizovanom svete. Súčasná spoločnosť hodnotí človeka predovšetkým podľa výkonu a účinnosti. Hodnota osoby sa vníma na základe toho čo robí, nie na základe toho čo je. Katarína nás učí, že „byť“ je viac ako „konať“. To, čo tvorí podstatu našej bytosti, nášho vnútra, vedome či nevedome sa dostáva von cez naše gestá, činy, naše vonkajšie prejavy a ovplyvňuje to naše okolie. Náš svet trpí nedostatkom lásky tak, ako trpel v dobe svätej Kataríny Sienskej. Ona našla liek na tento nedostatok a ponúka ho aj nám: „Ak budete tým, kým máte byť, prinesiete oheň nielen tam, kde ste, ale do celého sveta.“

1.2 RODINA SVÄTEJ KATARÍNY

Katarína Benincasová sa narodila 25. marca roku 1347 v Siene. Narodila sa ako dvadsiate tretie dieťa farbiara Jacoma Benincasy a jeho manželky Lapy di Puccio di Piagentis. Prišla na svet so sestričkou Giovannou, ktorá krátko

---

⁶ Porov. ČERNUŠÁK OP, R., Kristus v díle sv. Kateřiny Sienské. *Salve*. 1997, č. 3, s. 24.

⁷ Porov. DE FIORES, S, a GOFFI, T., *Slovník spirituality*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1999. s. 440.

⁸ CAVALLINI OP, G., Svatá Kateřina Sienská a sjednocená Evropa. *Salve*. 1992, č. 4, s.57.

po narodení zomrela. Okrem toho, že sa slávil sviatok Zvestovania Panny Márie, pripadla na ten deň Kvetná nedeľa. V Sienskom kapitulnom chráme zaznievalo jasavé: „Hosana – Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom.“ Cirkev týmto spôsobom vítala slávnú dcéru Sieny. Katarína zdedila od Lapy životnú energiu, kým zbožnosť a dobrota boli dedičstvom po otcovi. Dôležitým človekom, ktorý ovplyvnil jej život, a ktorý sedával v ich rodinnom kruhu, bol chovanec rodiny Tomasso della Fonte. On bol prvým Kataríniným spovedníkom a neskôr sa stal dominikánom. Keď mal desať rokov, Jakub si ho vzal do svojho domu. Za dlhých zimných večerov sedávali spoločne v rodinnom kruhu a Tomasso rozprával, čo sa dočítal u Jakuba z Varezze v Zlatej legende – o apoštoloch, mučeníkoch. Predovšetkým však hovoril o svätom Dominikovi a o veľkom zbožnom Tomášovi Akvinskom. Rozprával, a Katarína počúvala.⁹ Semienko povolania pomaly rástlo.

1.3 CESTA K POVOLANIU

Boh si chcel poslúžiť Katarínou, a to na základe jej slabosti. Nepotreboval jej silu, aby ju urobil znamením a prorokom svojej doby. Potreboval jej slabosť. Pán ukladá svoj poklad do krehkých hlinených nádob. Katarína bola krehká žena, ale odvážna a ochotná plniť Božiu vôľu, ak bola o nej presvedčená. Nič ju od jej konania vtedy nemohlo odradiť. Bola negramotná, nevedela ani čítať, ani písať. No predsa v tejto svojej malosti nebála sa písať aj samotnému pápežovi. Čo ju k tomu pohýnalo a čo jej k tomu dávalo právo? Viedla ju samolúbosť a pýcha? Vedť bola len nevzdelanou a mladou ženou. Muselo to byť niečo, čo presahovalo jej bytie, čo ju celú preniklo a zasiahlo. Bol to Ukrižovaný Kristus. On bol jediným motívom a pohnútkou jej myslenia, konania, túžob. On si ju viedol a priťahoval zvláštnym a mimoriadnym spôsobom.

Rozhodujúcim impulzom, ktorým jej Boh ukázal cestu jej poslania, bola udalosť, ktorú zažila ako sedemročná. Keď sa vracala so svojím starším bratom

---

⁹ Porov. JÖRGENSEN, J., *Svätá Kateřina Sienská*. 1. vyd. Praha : Ladislav Kuncič, 1948. s. 22-26.

Štefanom z návštevy od svojej sestry Bonaventúry, mala priamo na ulici videnie. Nad strechou kostola dominikánov uvidela skvostný stan, ktorý bol kráľovský vyzdobený. Vo vnútri na tróne sedel Pán Ježiš Kristus, Spasiteľ sveta, oblečený do kňazského rúcha. Na hlave mal tiaru, korunu kráľov a pápežov. Bol obklopený apoštolskými kniežatami Petrom a Pavlom a evanjelistom Jánom. Kristus sa na ňu s láskou pozrel a požehnal ju. Katarína upadla do extázy. Dotkol sa jej Boh a zmocnil sa jej zmyslov a jej vedomia. Ukázalo sa to na jej správaní. Na rozjímanie a modlitbu vyhľadávala skryté miesta. V tomto videní spoznala jednotu Krista a Cirkvi. A toto videnie nieslo v sebe hlavný obsah jej posolstva: Človek, ktorý je nadovšetko milovaný Bohom a stále znova potrebná obnova Cirkvi. Toto videnie ju premenilo, bola do hĺbky zasiahnutá Božou láskou a mala teraz len jedno pranie - celkom sa odovzdať Bohu. Zaslúbila sa tajným sľubom panenstva.¹⁰

Katarína hľadala spôsob, ako svoje rozhodnutie pre Boha v živote zrealizovať. Rodičom sa nepáčilo, aký spôsob života si Katarína vybrala. Usilovali sa o to, aby zmenila názor a vydala sa. Pre tento ich plán ju mal získať Tomasso della Fonte, ktorý bol Kataríniným spovedníkom. Otvorila mu celé svoje srdce, ktoré mala pre Boha a nebolo v ňom miesta pre žiadneho človeka. Keď Tomasso videl, ako je Katarína pevne presvedčená, poradil jej, aby si ostrihala vlasy. Ale rodina sa nevzdávala. Slúžka dostala výpoveď a Katarína sa musela ujať všetkých prác v domácnosti. A nevzdávala sa ani Katarína. Predstavila si, že žije vo svätom nazaretskom dome. Dobrý a zbožný otec jej bol samotným Ježišom Kristom a v matke videla Svätú Pannu, bratia boli apoštoli a Pánovi učeníci. V dobe, keď bola Katarína zaneprázdnená prácou v domácnosti, vybuodovala si v svojom srdci komôrku. Túto komôrku jej nikto nemohol zobrať a ona z nej už v živote nevyšla.¹¹

---

¹⁰ Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 8-9.

¹¹ Porov. JÖRGENSEN, J., *Svatá Kateřina Sienská*. s. 37-38.

1.4 KATARÍNA A DOMINIKÁNI

Bratia kazatelia vystavali v rokoch 1226-1254 na pahorku Camporegio nad Fontebrandou kostol a kláštor San Domenico. Katarína navštevovala dominikánsky kostol, ktorý sa týčil k nebu nad domom jej rodičov. V jej duchovnom živote zohral veľkú úlohu.¹² Dominikánov mala v hlbokej úcte a vážnosti. Chcela sa tak ako oni, usilovať o spásu ľudí. Videla však, že je to pre ňu, ako pre ženu, nemožné. Ona sa však nevzdala a prosila Boha, aby jej toto pranie splnil. V tom čase existovali len kontemplatívne dominikánky, no ona však po takejto forme života netúžila. Cítila, že je povolaná na úlohu, ktorá je so životom dominikánky druhého rádu nezlučiteľná. Jasno o svojom povolaní získala akoby vo sne. Zdalo sa jej, že vidí zhromaždenie svätých otcov a zakladateľov rádov, medzi nimi i svätého Dominika. Všetci jej ponúkli, aby si vybrala niektorý rád. Obrátila svoj pohľad na svätého Dominika a pristúpila k nemu. Vyšiel jej v ústrety a cez ruku niesol prehodený habit kajúcich sestier svätého Dominika.¹³

Katarína je nazvaná druhou zakladateľkou, a to nie bez dôvodu. V svojich listoch a radách adresovaných bratom, mníškam a terciárom sa neustále vracia k charakteristickým témam dominikánskej spirituality – kázanie, spoločný život, modlitba, štúdium, ale aj primát Pravdy a kontemplácie. Pravda Božia tvorí jadro všetkých jej spisov a celého života.¹⁴

1.5 „MANTELATA“

V Taliansku sa okolo roku 1260 rozšírilo hnutie kajúcnikov. Kajúcnice a kajúcnici, ktorí sa pripojili k dominikánskemu rádu, nosili čierny plášť. Podľa toho vzniklo označenie „mantellati“ (mantello – plášť). V dobe svätej Kataríny existovali v Siene kajúce sestry, ktorým sa hovorilo „mantelaty sv. Dominika“.

---

¹² Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 8.

¹³ Porov. tamže, s. 12-13.

¹⁴ Porov. WOODS OP, R., *Mystika a prorocství : Dominikánská tradice*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2005. s. 130-131.

Tvorili zvláštnu skupinu. Do ich spoločenstva patrili iba ženy, ktoré nežili v manželstve, ale nezložili žiadny verejný sľub čistoty. Nosili závoj, biele šaty a dlhý čierny plášť. Bývali vo svojich rodinách, venovali sa modlitbe a skutkom milosrdenstva. Katarína túžila vstúpiť medzi tieto „mantelaty“. Katarína naliehala na svoju matku, aby požiadala sestry o jej prijatie. Sestry túto žiadosť odmietli s tým, že dievčatá a mladé ženy neprijímajú. Nedala sa odradiť. Ochorela, dostala vyrážky, ktoré sprevádzala vysoká horúčka. Povedala, že sa neuzdraví skôr, ako dostane šaty kajúcich sestier. Mala úspech.¹⁵ Katarína mala šestnásť, keď sa stala mantelatou a žila v úplnej samote skoro až do devätnástich rokov. Zvíťazila už nad svojím srdcom, teraz mala prekonať ešte svoje zmysly.¹⁶

1.6 MYSTICKÁ SKÚSENOSŤ

Katarína sa zaraďuje medzi veľkých mystikov Cirkvi nielen pre svoje duchovné učenie, ale hlavne pre svoje vízie a zjavenia a pre svoje charakteristické a výnimočné skúsenosti s postupným zjednocovaním sa s Bohom. Jej jediným učiteľom v živote bol Ježiš Kristus.¹⁷

Počas celého života bola prijímateľkou mimoriadnych prejavov Božej lásky: zjavení, extáz, videní, výmeny srdc, stigiem a mystického sobáša. Pre Katarínu bola samotná cesta k autentickému vzťahu s Bohom jednoduchou cestou viery. Najlepší postoj k neobyčajným, mimoriadnym darom a milostiam, ktoré získala, je považovať ich ako vonkajší a citový prejav jej vnútornej dispozície spojenia s Bohom. Tento stav jednoty spojenia s Bohom bol tak intenzívny, že v tej chvíli prenikol cez bariéry jej tela a celú ju to ovládlo. Katarínin vzťah s Bohom sa prejavoval kvalitou jej veľkej jednoduchosti. V modlitbe sústredila svoj upretý pohľad na milujúceho Boha a cítila sa natoľko slobodná, aby hovorila o čomkoľvek, čo jej prišlo na myseľ. Jej priateľ a spovedník, dominikánsky brat Rajmund z Capuy rozprával, že Katarína si tak veľmi uvedomovala Ježišovu prítomnosť,

---

¹⁵ Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 14-15.

¹⁶ Porov. JÖRGENSEN, J., *Svatá Kateřina Sienská*. s. 55.

¹⁷ Porov. WOODS OP, R., *Mystika a prorocství : Dominikánská tradice*. s. 115.

že keď sa modlila a prišla k doxológii v závere žalmu alebo inej modlitby, zvyčajne povedala: „Sláva Otcu i Tebe i Duchu Svätému.“ Stav spojenia, ktorý dosiahla s Bohom, sa neudial bez jej spolupráce. Zvolila si vstúpiť do vzťahu s Bohom aj so špecifickou črtou svojej osobnosti a temperamentu, ktorý mala. Mala svoje vlastné boje, cez ktoré sa musela prepracovať, cez jej vlastné odolávanie Božej vôli. Jednou z jej najčastejších modlitieb bola prosba, v ktorej Ježiša žiadala, „aby celkom odstránil všetku jej vôľu a dal jej svoju“. Cesta Kataríny zo Sieny, bola tiež cestou do jej vnútra, do toho, ktoré ona sama volá „vnútorná cela, komôrka“, alebo „cela srdca“, kde cez skúsenosť pochopila najväčšiu a bezpodmienečnú lásku Boha voči nej a celému ľudstvu.¹⁸

Výsledkom Kataríninej mystiky nebolo, žeby sa stiahla do súkromného života. Mystika ju viedla k úplnému stotožneniu sa s Božou Láskou a milosrdenstvom voči svetu. Každá mystická milosť, ktorú Katarína prijala, privádzala ju bližšie nielen ku Kristovi, ale aj k svetu. Viedlo ju to k prenikaniu do sociálnych, politických a cirkevných problémov jej doby.¹⁹ Zo svojej „vnútornej cely“, v ktorej prežívala intenzívne svoj vzťah s Bohom, vychádzala k ľuďom. Ten, kto zakúsil život s Kristom nie povrchno, ale zatiahol na hĺbinu a necháva sa ním premieňať, nemôže kráčať sám po ceste. Nenecháva si pre seba to, čo dostal od Pána, lebo vie, že to má pre druhých. Aby aj oni vedeli, že každá cesta, ktorou sa uberáme za Pánom a dáme sa ním viesť, je cesta premeny a svedectva. A na túto cestu pozýva každého z nás.

1.7 STIGMY

Veľkým vzorom pre Katarínu bol apoštol Pavol. Tak ako on, aj ona stále viac hľadala spoločenstvo v utrpení s Kristom, aby tak ako on, mohla aj ona predstúpiť pred Boha a prosiť ho za svet. S jej láskou k Ježišovi rástol aj jej súcit s nepokojným a chorým svetom. Katarína ponúkla svoje telo ako zmier. Bola tak vtiahnutá do Ježišovej obetavej odovzdanosti, že na svojom tele prežívala jeho

---

¹⁸ Porov. O'DRISCOLL OP, M., *Catherina of Siena*. s. 16-17.

¹⁹ Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 62-63.

muky na kríži. Katarína dostala stigmy 1. apríla 1375 v Kostole svätej Kristíny počas svojho pobytu v Pise. Prosila Boha, aby tieto rany boli neviditeľné a skôr ako dopadli krvavé lúče z kríža na srdce, ruky a nohy, zmenili sa v oslňujúci jas čistého svetla. Mystická milosť stigmatizácie bola mimoriadnym znamením spojenia s Kristom a pripodobnenia sa Kristovi. Zjednotila sa nielen s trpiacim a ukrižovaným Pánom, ale dostala aj silu Krista zmŕtvychvstalého a premeneného. Rany jej telu nielenže neškodili, ale ho posilňovali. To, čo prv pôsobilo bolesť a utrpenie, sa stalo zdrojom sily.²⁰

Nie je nič zvláštne na tom, ak sa prispôsobí mystikovo telo telu ukrižovaného snúbenca. Je známym úkazom i v prirodzenom poriadku, že mnohoročné manželstvo vytvára množstvo podobných rysov vzájomnej podoby. Aj v nadprirodzenom poriadku si Boh vyberá mužov a ženy a vtlačá im v určitých rysoch svoju fyzickú podobu. U Kataríny táto podoba dosiahla až takú mieru, že raz Rajmund z Capuy, ktorý mal problém s veľkosťou zjavenia, ktorého sa Katarína dostalo, uvidel jej tvár premenenú v tvár Pána Ježiša. Keď sa jej v úžase opýtal, kto je, odpovedala: „Ja som, ktorý som“.²¹

1.8 DIELO KATARÍNY A ŠTÝL JEJ PÍSANIA

Literárna produktivita Kataríny je obdivuhodná, hoci väčšinu svojho života nebola schopná čítať ani písať. Zachovalo sa tristoosemdesiatdva listov, *Výklad o Božej prozreteľnosti* známejší ako „*Dialóg*“ a dvadsaťšesť dlhých modlitieb zaznamenaných jej učeníkmi, keď upadla do extázy. Vedľa jej vlastných diel sú hlavnými prameňmi *Život* alebo *Legenda major* od Rajmunda z Capuy a *Legenda minor* a *Libellus de Supplemento: Prolixe Virginis Beate Catherine de Senis* k Rajmundovmu *Životu* od Tomáša Caffarinioho. Patria tu aj menšie diela z okruhu Kataríniných žiakov, vrátane *Pojednania o zvrchovanej dokonalosti*.²² Jej korešpondencia sa obracia k laikom i rehoľníkom, remeselníkom, ku

²⁰ Porov. LOHRUM, M., a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 61-62.

²¹ Porov. GRAEF, H. C., *Mystický život Kateřiny Sienské. Na Hlubinu : revue pro duchovní život*. 1947, č. 9. s. 325-326.

²² Porov. WOODS OP, R., *Mystika a prorocství : Dominikánská tradice*. s. 120-121.

kardinálom a šľachticom, k pápežovi, ku kráľom a kráľovným, ku rodinám.²³ Je pozorná ku všetkým, ku ktorým cíti potrebu sa prihovoriť, povzbudiť ich a napomenúť.

Štýl písania Kataríny Sienskej je spontánny, energický a náruživý. Veľa tejto vitality vychádza z jej vynikajúceho používania symboliky. V jej písaní jedna predstava dáva cestu ďalšej. Ako keby nenachádzala slova alebo vyjadrenie adekvátne tomu, čo poznáva alebo zakúša. Predstavy, ktoré Katarína používa, prichádzajú z jej vlastnej skúsenosti a prostredia: oheň v kuchyni dychtivo spaľuje drevo na to určené, svetlo prenikajúce úzkou uličkou, vysoký strom posiaty ovocím, most cez Arno vo Florencii, zrkadlo, v ktorom vidí svoj vlastný odraz, obrovský oceán s pokojnou hladinou. Všetky tieto predstavy prenášajú ju z jej fyzickej reality do inej, duchovnej. Jej vyjadrovanie prostredníctvom antropomorfického jazyka je zaujímavé v tom, že opisuje Boha a Božské činy pomocou slovnej zásoby, ktorá je udržiavaná jej vlastnou energiou a nadšením. Jej Boh je „posadnutý láskou“ a „opitý láskou“ a koná „akoby nemohol žiť bez nás“. Štýl jej písania je svedectvom neschopnosti ľudského jazyka hovoriť o božskom, ale tiež výpoveďou jej vlastného života viery v osobného Boha, plného lásky a milosrdenstva, čo nám vo svojich predstavách podáva.²⁴

1.8.1 „Dialóg“

Najdôležitejšie dielo Kataríny Sienskej je „Dialóg“ Môže byť považované za súhrn jej teologického učenia. Jeho obsahom je dialóg medzi Katarínou a Bohom. Táto literárna forma je vhodná pre Katarínin prístup, pretože naznačuje jej teológiu, hlavne spôsob hovorenia a počúvania Boha „ako priateľa s priateľom“. V tomto dialógu nazýva najčastejšie Boha „Otcom“ alebo „večnou Trojicou“ a ona je nazývaná najdrahšou dcérou. Hlbší dôvod, prečo je toto jej dielo nazývané „Dialógom“ je, že menovite hovorí o úžasnom dialógu

---

²³ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. Brno : Cesta, 1998. s. 8-9.

²⁴ Porov. O'DRISCOLL OP, M., *Catherina of Siena*. s. 40.

iniciovanom Bohom s ľudstvom, v ktorom Ježiš Kristus je uzmierujúci a pokoj utvárajúci svet.²⁵

Katarína bola v celom svojom živote človekom dialógu. „*Dialóg*“ je zhrnutím jej učenia. V listoch môžeme spoznať jej osobnosť, udalosti a vzťahy, ktoré mala, avšak v „*Dialógu*“ poznávame Katarínu ako učiteľku. Je to jej duchovný závet pre tých, ktorí ju nasledovali, a ktorý nestratil na aktuálnosti ani dnes. Podnetom pre napísanie bol silný mystický zážitok, o ktorom píše Rajmund z Capuy: „Asi dva roky pred smrťou jej z neba bola zjavená pravda s takou jasnosťou, že Katarína bola nútená zaznamenať ju písomne pre ostatných. Požiadala svojich sekretárov, že ak uvidia, že upadla do extázy, aby zaznamenali všetko, čo bude hovoriť. V krátkom čase bol napísaný dialóg duše so samým Pánom. Duša kladie Pánovi štyri otázky a On jej odpovedá a osvetľuje jej mnohé pravdy.“²⁶

1.8.2 Listy

Písanie listov Katarína považovala za jednu z najdôležitejších foriem apoštolskej činnosti. Jej korešpondencia bola široká a rôzna. Predstavujú ju slávni a zavrnutí, obyčajné ženy aj muži. Keď skúmame Katarínine listy, môžeme pozorovať, ako sa nás osobne dotýka každý jeden z nich. Má schopnosť preniknúť ľudský život s jeho konkrétnymi radosťami a smútkom, problémami a starosťami, silami a slabosťami a osobitnými okolnosťami. Katarína sa teší z jedinečnosti každej osoby. Tajomstvo jej schopnosti stretnúť rozdielne osobnosti v živote a písať slová, ktoré sú nápomocné pre každého, spočíva v jej nemienej hĺbke, súcitnej láske ku každému, s kým korešponduje. Oslovenia „najdrahší“ alebo „drahý“ na začiatku každého z listov nie sú len prázdnu formulou. Rovnako to môže byť povedané o záverečnej vete „Zostávaj v svätej a nežnej Božej láske.“ Písaním listov našla Katarína Sienská cestu spojenia svojej lásky k Bohu s láskou k blížnemu.²⁷

---

²⁵ Porov. O DRISCOLL OP, M., *Catherina of Siena*. s. 40.

²⁶ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. 2. vyd. Praha : Krystal OP, 2004. s. XII.

²⁷ Porov. O DRISCOLL OP, M., *Catherina of Siena*. s. 41.

1.8.3 Modlitby

Jej modlitby sú zbierkou prosieb za posledné štyri roky jej života. Rozpráva v nich s Bohom a o Bohu, o pokoji, o Cirkvi, o nás. Keď ju jej žiaci počúvali, zachytili i zbierali slová, aby tak našim modlitbám dodali trochu vzletu.²⁸ Katarínine modlitby nie sú žiadnym vzletným súkromným povznášaním sa k Bohu. Tak ako v listoch, aj tu nachádzame teologické úvahy. Jej modlitby nie sú monologickým rozhovorom pred Bohom, ale odkazom pre druhých.²⁹ Zaujímú nás svojou jednoduchosťou, intenzívnym sústredením sa na Boha, ktorý je opakovane chválený, a ktorému je prejavovaná vd'ačnosť, a tiež je v nich neustála túžba po spáse iných. Modlitby sú zakorenené vo veľkých pravdách kresťanskej viery. Je zaujímavosťou, ako sa témy, ktoré sa opakujú v celom „*Dialógu*“ a v listoch, znovu opakujú v modlitbách a sú predmetom Kataríniných rozhovorov s Bohom. Slávny dominikánsky teológ Yves Congar hovorí, že v jej Modlitbách sa jej teológia stáva doxológiou. V Modlitbách nájdeme úpenlivé žiadosti voči Bohu, vášnivé a súrne prosby o milosrdenstvo pre všetkých: svet, Cirkev, pápeža, jej priateľov a nasledovníkov, pre ňu samu a všetkých v núdzi. Je zrejme, že nepovažuje modlitby k Bohu len ako príhovor za účelom pomoci osobe v čase krízy, ale skôr za vyjadrenie jej hlbokého, milujúceho a stáleho odovzdania sa obom - Bohu a blížnemu.³⁰

1.9 UČITEĽKA CIRKVI A JEJ POSLANIE

Pápež Pavol VI. prehlásil Katarínu za učiteľku Cirkvi 4. októbra 1970. Označil ju za „mystičku Slova“, ktoré sa stalo človekom, a zvlášť za „mystičku Ukrižovaného Krista“.³¹ Tento titul bol udelený pomerne málo kresťanským teológom v dejinách Cirkvi, a žiadnej žene do roku 1970. Pavol VI. sa obzvlášť zmienil o jej „jasnom“ a „hlbokom“ porozumení Božej pravdy a jej „charizme

²⁸ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 9.

²⁹ Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 82.

³⁰ Porov. O'DRISCOLL OP, M., *Catherina of Sieny*. s. 42.

³¹ Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 105.

povzbudzovania“, ktoré ju urobili schopnou vypovedať slová múdrosti a vedomosti iným. Centrálnou témou jej písania je láska Boha k ľudstvu prejavená v Kristovi Ukrižovanom. Vo svetle tohto tajomstva hovorí o veľkých pravdách kresťanskej viery: Trojica, stvorenie, vykúpenie, Cirkev, milosť a posmrtný život. Hoci jej život sa nám môže zdať mimoriadnym fenoménom, keď čítame jej listy, zisťujeme, že jej učenie súvisí s jednoduchou cestou svätosti, otvorenou pre všetkých kresťanov, a tou je cesta viery, nádeje a lásky.³²

Katarína vzbudzovala vo všetkých, ktorí s ňou prišli do styku, „istú hrôzu“. Ľudia ju obdivovali i báli sa jej ako ohňa. Na každého účinkovala jej stravujúca vôľa, ktorá horela v tejto drobnej postave. Katarína planúca horúcou láskou ku Kristovi, chcela všetkých ľudí zblížiť so svojím milovaným ženíchom, vtlačiť do všetkých čiel trňovú korunu, prebodnúť všetky ruky a nohy svätými klincami, aby sa už nikto nemohol dať inou cestou než úzkou, bolestnou cestou kríža.³³

---

³² Porov. O'DRISCOLL OP, M., *Catherina of Siena*. s. 38-39.

³³ Porov. JÖRGENSEN, J., *Svatá Kateřina Sienská*. s. 289.

2 TEOLÓGIA KRÍŽA

V prvej kapitole sme konštatovali, že ak chceme pochopiť kríž v živote a diele svätej Kataríny, mali by sme vedieť niečo o jej živote. Ale, ak chceme pochopiť význam kríža a utrpenia v našom osobnom živote, mali by sme niečo vedieť o vývoji teológie kríža a chápaní významu utrpenia Krista na kríži.

Výraz „*teológia kríža*“ s najväčšou pravdepodobnosťou použil v apríli roku 1518 v svojich heidelberských tézach doktor Martin Luther. Kládol do ostrého protikladu takzvanú „*teológiu slávy*“ a „*teológiu kríža*“. Teológia slávy sa označuje v Lutherových spisoch ako teológia, ktorá dávala vo svojom hľadaní Boha dôraz na filozofickú špekuláciu a vychádzala prednostne z toho, čo zjavuje Božiu moc a slávu.³⁴

V dejinách spirituality existuje mohutný smer „mystiky kríža“. Mystici kríža sú pre dnešných ľudí svedkami dimenzie lásky v utrpení, a tým i svedkami kresťanského paradoxu, že zakúšanie utrpenia môže viesť k pochopeniu jeho zmyslu. Jedným z najvýznamnejších mystikov kríža bol v stredoveku Bernard z Clairvaux. Podľa neho uvažovanie o kríži nás ma urobiť schopnými odpovedi v láske. Ma nám pomôcť, aby sme sa stále viac pripodobňovali Kristovi.³⁵

Výraz „*teológia kríža*“ neznamena, že ide o chápanie venované problematike Kristovho kríža a otázke, ktorú pred nás kladie ľudské utrpenie. Základným predmetom je totiž Boh sám. To platí o teológii všeobecne, ale podstatná odlišnosť spočíva v tom, že udalosť Ježišovho ukrižovania je v teológii kríža dôsledne chápaná ako rozhodujúce východisko a kritérium všetkých našich výpovedí o Bohu. Toto základné metodologické a hermeneutické pravidlo teológie kríža vyplýva z Nového zákona. Jedine ranná žiara prvého dňa po sobote nám dovoľuje správne chápať udalosti, ktoré predchádzali, a ktoré sú v tomto svet-

---

³⁴ Porov. POSPÍŠIL, C. V., Teologie kříže a tajemství trpícího člověka. In MACHULA, T. (ed.) Teologické studie: České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích - Teologická Fakulta, 2000. s. 45.

³⁵ Porov. GRÜN, A., *Kříž*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 1997. s. 59.

le prítomné, podobne, tak ako je cesta obsiahnutá v tom, kto prechádza cieľom svojho putovania. Bez kríža nie sme schopní rozoznať rozmanitosť a úchvatnú hĺbku farieb, ktoré v sebe svetlo Ježišovej slávy obsahuje. Inak povedané, zmŕtvychvstanie a oslávenie bez kríža nevyhnutne stráca mnoho zo svojej presvedčivosti a predovšetkým zo svojej pravej hĺbky.³⁶

Kríž, tak ako Ježišovo vzkriesenie a pôsobenie, má v zásade dvojaký význam. Ide o tajomstvo spásy, vykúpenia, záchrany a o tajomstvo zjavenia Boha. Udalosť ukrižovania sa udiala pred očami všetkých, slávu Vzkriesenia však mohli vidieť a mať na nej podiel iba tí, ktorí sa určitým spôsobom podieľali na Kristových skúškach. Kristov kríž zjavuje človeku nielen Boha, ale i to, kým človek v skutočnosti je.³⁷ Ukrižovaný je najväčším zjavením živého Boha v tom zmysle, že kríž je to najhroznejšie „nie“ hriechu a najláskavejšie „áno“ hriešnikovi. Na Kristovom kríži sa pobožkali spravodlivosť a pokoj, stretli sa tam Božia svätosť a jeho láska k ľuďom. Živého Boha možno odteraz spoznať iba tak, že sa rozjíma nad Kristovým krížom. Výraz „teológia kríža“ (*theologia crucis*) hovorí sám za seba, že odteraz nie je možné hovoriť o Bohu, ak sa nezačína pri kríži. Človek sa nestáva teológom, keď rozumie, číta a uvažuje, ale keď žije, zomiera a je odsudzovaný. Čiže vtedy, keď prežíva tajomstvo kríža.³⁸

2.1 SOTERIOLOGICKÝ VÝZNAM KRÍŽA

Soteriologický význam kríža v sebe sústreďuje a naplňuje spásonosnú účinnosť celého predchádzajúceho Ježišovho života, lebo na kríži vrcholí celé poslanie Božieho Syna.³⁹

To, že Kristus sa môže zaslúžiť o spásu pre celé ľudstvo, je vysvetlené statusom nového Adama. Ježišovo dielo, chápané ako zásluha nie je vzostupnou soteriologickou mediáciou, ako keby Boh čakal na hodnotu, ktorú mu ponúkne

---

³⁶ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Teologie služby*. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 2002. s. 182.

³⁷ Porov. tamže, s. 184-185.

³⁸ Porov. CANTALAMESSA, R., *Výstup na vrch Sinaj*. Bratislava : Serafín, 2003. s. 32-33.

³⁹ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 2006. s. 323.

jeho vtelený Syn, a potom odpovedal darom milosti ľudstvu. Ježiš svojím utrpením predsa nič neplatil. Naopak, v úkone vtelenia sa Slovo stane človekom. Boh sa daruje individuálnej ľudskej prirodzenosti počatej v Máriinom lone. Tento nevýslovný dar mieri určitým spôsobom ku každému človeku. Boh sa chce darovať jedine a výhradne cez ľudský život a dielo Muža z Nazareta, ktorého úlohou je zjaviť Otca a dať učeníkom plnosť daru Božieho Ducha. Zásluha Muža z Nazaretu spočíva pre náš prospech v tom, že nám tento nevýslovný dar svojím životom, dielom a utrpením komunikuje, a tak nám „zasluhuje“ spásu. Naša spása je plne Božím darom, darom Otca, Syna a Ducha Svätého, zároveň úplne závisí od ľudského diela Ježiša z Nazareta, ktoré nám takto „zasluhuje“ ospravedlnenie a zbožstvenie. Ukrižovaný predstavuje najdokonalejšiu sviatosť Božej lásky voči nevernému a hriešnemu človeku. Keby Ježiš Kristus ako veľkňaz novej zmluvy nevykonal toto viditeľné sviatostné znamenie, ktoré účinne sprostredkuje milosť a spásu, potom by Božie sebadarovanie zostalo nezjavené, nevyjadrené a v poslednom rade nedoručené.⁴⁰

2.1.1 Kríž ako zástupné zadosťučinenie

Zadosťučinenie je bezpochyby nápravou hriechu, nie však niečím, čo by predchádzalo odpustenie a čo by ho podmieňovalo, ale skôr čímisi, čo prichádza po odpustení. V podstate zadosťučinenia, ktoré Kristus priniesol zástupne za nás, ide o kajúcu dispozíciu srdca, ktorá chce odpovedať na veľkorysosť odpúšťajúcej Božej lásky a chce bolesť urážky uštedrenú Bohu urobiť svojou vlastnou bolesťou. Ten, kto koná zadosťučinenie, sa v sile súcitenia vyplývajúceho z lásky stáva podobným Bohu. Konečným cieľom celého procesu spásy je dokonalé pripodobenie sa človeka Bohu, teda zbožstvenie. Čím dokonalejšia je láska, tým je vernejšia podobnosť s Bohom.⁴¹

Boh Otec nekrižuje svojho Syna, ale strpí túto potupu z lásky k nám. On je prvým odpúšťajúcim, pretože smrť Syna je preňho ťažšia, ako by mohla byť jeho

---

⁴⁰ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 366.

⁴¹ Porov. tamže, s. 339.

vlastná smrť. Ukrižovaný, vtelený Boží Syn sa takto stáva najdokonalejšou ikonou Božej, uzdravujúcej, posväcujúcej a zbožšťujúcej lásky.⁴²

Ukrižovaný je ako pravý Boží Syn najprv odpúšťajúcim, vteleným a ukrižovaným Božím odpustením (vzostupná línia). On je tiež kajúcou ľudskou odpoveďou na Božie odpustenie (výstupná línia), a to je zástupné zadosťučinenie. Kristus odpovedá adekvátnym spôsobom v mene nás všetkých na dar odpustenia. V dráme kríža môžeme „vidieť“ Boha, ktorý sa dokonale zjavuje a bez výhrad daruje človeku, ale tiež človeka, ktorý sa dokonale a bez výhrad daruje Bohu v situácii poznamenatej hrôzou ľudského previnenia. Nezabúdajme, že Ježiš Kristus bol oslobodený od dedičného a akéhokoľvek osobného hriechu. Zo všetkých týchto uvedených dôvodov žiadny človek nemôže odpovedať odpúšťajúcemu Bohu dokonalejšie ako On. Naše úkony zadosťučinenia majú zmysel len preto, že sú participáciou na tejto ľudskej a zároveň Božskej odpovedi Ukrižovaného v mene celého ľudstva.⁴³

2.1.2 Múdrosť kríža

Čo nám, ľuďom dnešnej doby, vlastne kríž hovorí? Hovorí nám niečo, alebo je pre nás nevyhnutným zlom, ktoré treba znášať, ak sa mu nemôžeme vyhnúť? Koľkokrát sa snažíme vyhnúť malému utrpeniu, a pritom si spôsobíme oveľa väčšie. Realita je taká, že život nie je bez bolesti a zápasov. Ježiš nám sám dal príklad svojím životom, ako ho máme nasledovať „*Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma.*“ (Lk 9,23). Svätý Pavol hovorí: „*Lebo slovo kríža je bláznovstvom pre tých, čo idú do záhuby, ale pre tých, čo sú na ceste spásy, teda pre nás, je Božou mocou.*“ (1Kor 1,18). A ďalej: „*My však ohlasujeme ukrižovaného Krista, pre Židov pohoršenie, pre pohanov bláznovstvo, ale pre povolaných, tak Židov ako Grékov, Krista – Božiu moc a Božiu múdrosť.*“ (1Kor 1,23-24). Kríž je pre nás cestou, ktorou k nám v ústrety prichádza Boh vo svojom Synovi Ježišovi Kristovi. Je to

⁴² Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 340.

⁴³ Porov. tamže, s. 340-341.

cesta, na ktorej sa uskutočnila naša spása, cesta, ktorú si vybral Boh, aby nám ukázal, ako každého nekonečne miluje.

Nasledovať Krista totiž znamená zriekať sa moci, zostupovať spolu s ním do hlbín ľudského utrpenia, ľudskej biedy a stavať sa sviatosťou Božej lásky, Božieho súcitu s človekom. Nasledovať Krista znamená kráčať s ním k tajupnej hodine povýšenia a naplnenia. Pravá teológia kríža nesmie smerovať k moci, ale paradoxnému sprítomneniu bezmocnej všemohúcnosti toho, ktorý od večnosti miluje až po hrob a daruje sám seba bez výhrad.⁴⁴

Múdrosť kríža je prevrátenou logikou sveta. Pochopiť múdrosť kríža znamená prijať lásku, ktorú daruje Duch Svätý. Prijatím tejto lásky vstupujeme do paschálnej logiky, pretože ten, kto miluje, trpí, a ten, kto sa vystaví láske a s láskou píše dejiny svojej existencie, nevyhnutne vstupuje do tajomstva kríža. Láska dáva silu zriecť sa všetkého, na čom lipneme, dáva nám schopnosť všetko darovať. V logike kríža všetko, čo darujeme, navždy ostáva. Logika kríža je teda logikou vzkriesenia.⁴⁵

2.1.3 Kríž - cesta lásky

Po tejto ceste sa môžu vydať len tí, ktorí nenesú zbytočné bremená. „*Vchádzajte tesnou bránou, lebo široká brána a priestranná cesta vedie do zatratenia a mnoho je tých, čo cez ňu vchádzajú. Aká tesná je brána a úzka cesta, čo vedie do života, a málo je tých, čo ju nachádzajú!*“ (Mt 7,13-14). Kráčať za Kristom je náročné, ale ide o večnosť. Na vysokú horu dokonalosti môže vystúpiť len ten, kto nesie iba seba samého, žiadnu príťaž, bremeno. Je to cesta kríža, a keby nebola aj cestou lásky, nikdy by sme neboli schopní nasledovať na nej Ježiša Krista. Kríž je mierou pre život lásky. Kde je hranica našej lásky? Milujeme vtedy, ak sme ochotní žiť náročnosť. Boh zjavoval takú lásku človeku, že sa zdala slabosťou.

---

⁴⁴ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Teologie služby*. s. 188.

⁴⁵ Porov. RUPNIK, M. I., *Uvedení do duchovního života*. 1. vyd. Velehrad : Refugium, 2003. s. 63.

Láska druhého nepohlcuje, naopak ctí jeho odlišnosť a jedinečnosť. V láske sa osoba plne realizuje paradoxne tým, že daruje všetko, čo má. Osoba je najplnšia sama sebou, keď sa zrieka všetkého čo má a dáva život za milovaného. Kto miluje druhého takýmto spôsobom, pociťuje radosť i bolesť milovaného ako svoju vlastnú. Často platí, že bolesť milovaného je pre milujúceho ešte neznesiteľnejšia ako vlastná bolesť. Utrpenie a kríž Ježiša z Nazaretu je realizáciou totálneho sebadarovania, ktoré je večne v Bohu. Je to vyliatie Božej lásky na ľudstvo napriek ukrutnosti hriechu. Božia láska sa tak zjavuje ako silnejšia než i ten najhroznejší ľudský hriech, sebecko, smrť.⁴⁶

Skutočná láska, ktorej nás učí Kristus, je láskou ukrižovanou, láskou, ktorá očisťuje a zachraňuje prostredníctvom utrpenia. Láska je dôležitejšia ako utrpenie: dáva mu zmysel a robí ho prijateľným. Môže existovať láska bez utrpenia. Ale je to potom láska? No utrpenie bez lásky nemá význam. S láskou získava nepopierateľnú hodnotu. Svätá Katarína Sienská hovorila, že kríž je školou všetkých čností.⁴⁷

Boh chce utrpenie ako skúšku lásky. Začleňuje utrpenie do lásky, aby bolo pretvorené láskou. Utrpenie je tajomným volaním k láske: človek môže dokonale prežívať svoju lásku len na pozadí utrpenia a smrti. Pohľad na kríž nám potvrdzuje túto pravdu: podľa večného Božieho predurčenia musí Kristus trpieť a zomrieť, pretože dokonale prejavenie lásky predpokladá prítomnosť utrpenia. Tajomstvo utrpenia je spojené s tajomstvom lásky. Aj keď nevieme prečo je to tak, aj to je súčasť nášho utrpenia. Dozvieme sa to, až keď do dna vypijeme „kalich“ svojho utrpenia a to v svojej smrti.⁴⁸

---

⁴⁶ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Teologie služby*. s. 172.

⁴⁷ Porov. JÁN PAVOL II., *Nebojme sa pravdy : Previnenia spoločnosti a cirkvi*. 1. vyd. Bratislava : Lúč, 1999. s. 80-81.

⁴⁸ Porov. BOUBLÍK, V., *Teologická antropologie*. 2. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 2006. s. 46.

2.2 JEŽIŠOVA POSLUŠNOST'

Ježiš Kristus nás nevykúpil a nespasil tým, čo mu spôsobili tí, ktorí ho ukrižovali, svojím *passio*, ale tým, aký význam dal utrpeniu prostredníctvom úkonu synovskej poslušnosti a lásky, teda svojím *actio*.⁴⁹ Ježišova pasivita je iba zdanlivá, veď sa mohol veľmi ľahko tomu všetkému vyhnúť. Stačilo utiecť, poprieť, že je Božím synom. Ale On z toho nič neurobil, naopak sám seba vydal slobodne utrpeniu. Kristov kríž nie je pasívnym znášaním nevyhnutného zla, ale je aktívnym postojom, ktorý Ježiš zastával po celý svoj život proti zlu. Teda na kríži dochádza k vyvrcholeniu tohto postoja synovskej poslušnosti a lásky.⁵⁰

Ak sa Ježiš Kristus pri svojom umučení slobodne zveril do rúk Judáša, a tým, ktorí sa mu posmievali, bičovali a ukrižovali ho, tak to urobil len preto, lebo si bol absolútne istý, že všetko malo svoj význam v úplnej vernosti plánu spásy Otca, ktorému sa – ako pripomína svätý Bernard – „nie smrť páčila, ale vôľa toho, ktorý spontánne zomieral“. Poslušnosť Bohu spočíva v raste a slobode osoby, pretože jej umožňuje prijať Boží zámer alebo vôľu s jej životom. Takáto sloboda sa stáva základom ľudskej dôstojnosti. Veriaci človek uskutočňuje svoju slobodu tým, že ako syn poslúcha Otcov plán. Cez túto poslušnosť Otcovi sa ľudská osoba môže naplno realizovať. Keď ľudská osoba povie Bohu „nie“, skompromituje Boží plán, umenší seba a odsúdi sa na zlyhanie.⁵¹ Boh chce pre človeka poslušnosť nie preto, aby sa robil dôležitý, ale preto, lebo vie, že mu ponúka život. Poslušnosť má smerovať k Bohu a obnove života. Keď konáme na základe poslušnosti máme vedieť, čo je jej princípom – totiž, že dáva život.

---

⁴⁹ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 326.

⁵⁰ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Teologie služby*. s. 190.

⁵¹ Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. Inštrukcia. *Služba autority a poslušnosť*. 1. vyd. Trnava : SSV, 2008. s. 13.

2.2.1 Ježišova opustenosť a polozenie človeka v stave hriechu.

Ježišova opustenosť na kríži je vlastne odpoveďou Boha na pohoršenie nad utrpením človeka a nad všetkým „prečo?“, ktoré vyriekneme, a na ktoré nemáme odpoveď. Je to definitívne „áno“ človeku, ktorý zlyhal a je ďaleko od Boha.⁵²

Ježiš na kríži až do dna zakúsil následok hriechu, ktorým je strata Boha. Nikdy nebol Nebeský Otec Synovi tak blízko ako v tomto okamihu, keď Syn konal najvyšší úkon poslušnosti. Ale ako človek nevnímal už Ježiš v tejto chvíli jeho blízkosť, „cítil sa“ opustený.⁵³

Ježišova agónia dosiahla svoj vrchol vo chvíli, keď sa cítil opustený Otcom. „*Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?*“ (Mk 15,34). Prišiel na tento svet, aby splnil Otcov plán spásy, a keď sa schyľovalo k jeho vyvrcholeniu, cíti že je sám. Ale výkrik bolesti vo chvíli opustenosti nebol výkrikom zúfalstva, lebo po ňom nasledoval úkon odovzdania. „*Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha.*“ (Lk 23,46). V tejto opustenosti sa Ježiš pripodobnil človekovi, ktorý je v stave hriechu a stratil priateľstvo s Bohom. Ale aj tu nám Ježiš ukazuje, že niet dôvodu na beznádej a zúfalstvo.

2.2.2 Kríž ako znamenie milosrdenstva a odpustenia

Boh zjavuje svoju všemohúcnosť milosrdenstvom a odpustením. Na svete nenájdeme tri slova podobné týmto: „Otče, odpusť im!“ Niet silnejších slov, ktoré by ukázali veľkosť a nekonečnosť Boha. Nemôže ich premôcť žiaden hriech, Boli vyrieknuté pri tom najväčšom priestupku človeka vo chvíli, keď ľudská zloba dosiahla svoj vrchol a v svojej krutosti už nemohla ísť ďalej. A v tomto vrchole bolo zlo premožené Ježišovým odpustením.⁵⁴

---

⁵² Porov. ROSSÉ, G., *Ježišov výkrik na kríži*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo Nové Mesto, 1993. s. 136.

⁵³ Porov. CANTALAMESSA, R., *My kážeme Krista ukrižovaného*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1996. s. 68.

⁵⁴ Porov. tamže, s. 38.

Na kríži sa teda v prvom rade zjavuje „bolesť“, ktorú vo svojej všemohúc-
nosti zakúša Ten, ktorý miluje. Nemôžeme zabudnúť, že milovať človeka zna-
mená vystaviť sa riziku zrady a bolesti, znamená stať sa zraniteľným. Veľkosť
toho, čo Boh koná na kríži, vyjde v plnšom svetle, keď si uvedomíme, aké nároč-
né je pravé odpustenie. Jedine Najvyšší, ktorý nie je podmienený vo svojej vše-
mohúcnosti ničím, ani ľudským hriechom, ani dobrovoľným zakúšaním bolesti
hriechu, vie vo svojej nekonečnej slobode opravdivo odpustiť.⁵⁵ Spasiteľ premá-
ha svojím odpustením nielen zlo hriechu v nás samých, ale tiež nás uzmieruje so
sebou samým. Zmierenie realizované Ukrižovaným nemá len rozmer zmierenia
človeka s Bohom, ale tiež rozmer zmierenia medzi ľuďmi.⁵⁶

Ježiš Kristus svojím odpustením dosvedčuje, že nikto nemusí zostať defini-
tívne uzavretý vo svojej nenávisti. Svojím odpustením otvára cestu hriešnikovi,
pretože Boh vo Veľkej noci definitívne uplatnil /ratifikoval/ Ježišovo odpustenie.
A tak niet už človeka – nech by bol na tom akokoľvek zle, ktorému by bol defini-
tívne zabránený prístup k Bohu.⁵⁷ Skutočnosť, že všetci ostávame odkázaní na
Božie odpustenie, nám môže dodať odvahu prekročiť vlastný tieň, zaklopať
u toho, ktorému sme spôsobili bolesť a poprosiť ho, aby nám otvoril dvere, náruč
a srdce.⁵⁸

2.3 VÝZNAM UTRPENIA V ŽIVOTE ČLOVEKA

Kríž nám ukazuje, že utrpenie patrí k nášmu životu. Kríž nám pripomína, že
nie je samozrejmosťou, keď sme zdraví a keď rodina žije spolu v svornosti. Vy-
zýva nás, aby sme s vdáčnosťou prijali to, čo nám Boh daruje. Zároveň nám uka-
zuje, že k nášmu životu patrí svetlo i tma, šťastie i utrpenie, úspech i neúspech,
radosť i smútok. Ako ľudia môžeme žiť pravdivo len vtedy, keď prijmeme utre-
penie, ktoré nás niekedy postihne.⁵⁹

---

⁵⁵ Porov. POSPÍŠIL, C. V., *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 359.

⁵⁶ Porov. tamže, s. 360.

⁵⁷ Porov. BRANTSCHEN, J., *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť*. Trnava : Dobrá kniha, 2006. s. 63.

⁵⁸ Porov. tamže, s. 65.

⁵⁹ Porov. GRÜN, A., *Kríž*. s. 60.

Miera ľudskosti je podstatne určovaná vzťahom k utrpeniu a trpiacemu. Prijat' toho, ktorý trpí, znamená prijať určitým spôsobom jeho utrpenie za svoje. Keď sa delíme o utrpenie vďaka prítomnosti niekoho druhého, preniká cez utrpenie svetlo lásky. Láska nemôže v skutočnosti existovať bez bolestného zrieknutia sa seba samého, inak sa stane sebeckom, čím anuluje samu seba. Trpieť spolu s druhými a pre druhých, trpieť z lásky k pravde a spravodlivosti, trpieť pre lásku - to sú základné prvky ľudskosti. Ich zanechanie by zničilo človeka.⁶⁰

Kríž nás učí správne postoj k sebe samým. V ňom sa naučíme nachádzať pravú veľkosť, skutočnú pravdu o sebe. Ježiš neodstraňuje ťažké chvíle z nášho života, On ich premieňa na milosť. Ťažkosti sú výzvy. „*Vieme, že tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré.*“ (Rím 8,28). Mária je nám veľkým príkladom v tom, ako máme prijímať utrpenia a všetko to, čomu nerozumieme v našom živote. Ona nestratila úctu k svojmu Synovi, neprestala dúfať, neprestala milovať, aj keď tomu nerozumela. To je evanjeliové umenie – nechápať, a predsa neprestať dúfať a milovať. Ježiš Kristus nám ukázal, že je možné ísť cestou kríža a nestratiť svoju dôstojnosť, úctu k sebe ale takisto aj úctu k druhým. Lebo so svätým Pavlom môžeme povedať: „*Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.*“ (Flp 4,13). S ním môžeme niesť svoje utrpenie a aj to, čo nás neúprosne tlačí k zemi, na vrchol kalvárie. Lebo v jeho utrpení bude premenené a oslávené aj naše utrpenie, ktorému môžeme dať zmysel, ak sa pridáme k Nemu na ceste kríža.

2.4 NÁDEJ V UTRPENÍ

Ľudské utrpenie je veľké a pokusy o jeho vysvetlenie ostávajú biedne. Jedine Boh môže dať odpoveď a On ju aj dal. Touto odpoveďou je vzkriesenie. Poputná smrť na kríži nie je posledným slovom. Od Ježišovho vzkriesenia sme mať nádej, že naše slzy a slzy tých, ktorí trpia okolo nás, nie sú zbytočné.⁶¹ Človek nemôže žiť bez nádeje, lebo je bytosťou nádeje. Kto žije v beznádeji, hrozí

⁶⁰ Porov. BENEDIKT XVI., Encyklika. *Spe salvi*. 1 vydanie, Trnava: SSV, s. 48-49.

⁶¹ Porov. BRANTSCHEN, J., *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť*. s. 84.

mu, že ho zúfalstvo strhne k nezmyselnosti života. Ale ak nám na horizonte žiari svetlo nádeje, aj utrpenie je postavené do inej dimenzie prežívania. Veľká noc prežaruje naše putovanie týmto slzavým údolím, aby sme mohli kráčať odvážne a plní dôvery, že na konci nás očakáva radosť.⁶² A to aj v prísľube, ktorý nám dal svätý Pavol: „*Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo, ani do ľudského srdca nevystúpilo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú.*“ (1 Kor 2,9) a ďalej „*A myslím, že utrpenia tohto času nie sú hodny porovnávania s budúcou slávou, ktorá sa na nás má zjaviť.*“ (Rim 8,18).

Slová svätého otca Benedikta XVI, „*kto má nádej, žije inak*“⁶³, majú hlboký zmysel. Ten, kto má kresťanskú nádej, jeho život nebude živorením, ale životom, ktorý prinesie svoje ovocie za každých okolností.

2.5 MIMORIADNE JAVY

Duchovný život je sprevádzaný niekedy mimoriadnymi darmi, akými sú videnie, vytrženie, stigmy a pod. Nie sú nevyhnutné na to, aby sa duša zjednotila s Bohom. Ani nie sú svedectvom o väčšej svätosti tých, ktorí ich zažívajú. Sú vždy Božím dielom a pomáhajú dosiahnuť dokonalosť. Existujú aj také, ktoré sa im podobajú a ktoré sú vyvolané prirodzenými silami, no môžu byť spôsobené aj diabolskými silami. Preto je potrebné ich rozlišovať. Z praktických dôvodov rozlišujeme psychické a fyzické javy. Niektoré sa však dotýkajú, ako napríklad vytrženie, psychickej aj fyzickej sféry.⁶⁴ Nadprirodzené javy sú iba prostriedkom v diele vykúpenia. Cesta k dokonalosti je cestou čnosti. Jediný skutok lásky má väčšiu hodnotu ako všetky vytrženia. Všetky tieto javy sú vyjadrením Božej všemohúcnosti a lásky.⁶⁵ No na ceste za Kristom môžeme napredovať len v láske. Svätý Pavol hovorí, že najdôležitejšia je láska: „*A keby som mal dar pro-roctva a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu a keby som mal takú silnú vieru,*

---

⁶² Porov. BRANTSCHEN, J., *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť*. s. 88.

⁶³ BENEDIKT XVI., Encyklika. *Spe salvi*. s. 5.

⁶⁴ Porov. MARCHETTI, A., *Kompendium teológie duchovného života 2 diel : Povaha kresťanskej dokonalosti*. Bratislava : Serafín, 2007. s. 227.

⁶⁵ Porov. tamže, s. 251.

žeby som vrchy prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol.“
(1Kor 13,2).

2.6 STIGMY

Stigmatizácia sa vyskytuje u mystikov od doby Františka z Assisi až po dnešné dni pomerne často ako sprevádzajúci znak mystických zážitkov v podobe jaziev, ktoré odpovedajú Ježišovým jazvám. Nie sú spôsobené úmyselne alebo podvodom. Stigmatizácia sama osebe nemusí byť žiadnym zázrakom. Lebo podobné javy na parapsychologickom základe môžeme pozorovať i mimo autentickej mystiky. Tam však, kde sú stigmy výrazom a telesným dôsledkom mystickej lásky ku Kristovi a ku krížu, je potrebné na ne pozerat' s náboženskou úctou, ak nie sú využívané ako senzácia.⁶⁶ Stigmy osobu ešte viac pripodobňujú Ježišovi Kristovi účasťou na jeho utrpení tým, že zjavujú všetky stopy Kristových rán, znaky po klincoch alebo trňovej korune. Stigmy sa líšia vzhľadom na ich počet, umiestnenie na tele danej osoby a ich veľkosti. Niektorí ich nosí na svojom tele celý život a u niekoho sa objavujú len v istom časovom období. Môžu byť viditeľné alebo neviditeľné. Boh zvyčajne nepreukazuje telu žiadnu milosť, kým ju skôr nepreukázal duši. Ako rastie blaženosť a sila lásky, ktoré spôsobila rana v duši, tak rastie aj blaženosť z rany v tele. Je ťažko hovoriť o božskom pôvode stigiem u osoby, ktorá nie je dostatočne čnostná, ktorá je netrpezlivá, pyšná a namyslená. Niektorí teológovia považujú stigmy za výsledok najvyšších vnútorných zážitkov. Ochromenie osoby pri mystickom zjednotení vyúsťuje do viditeľných telesných znakov, ktoré boli prežívané počas kontemplácie. Boh je teda darcom vliatej kontemplácie Pánovho umučenia vo vysokom stupni. Iní autori tvrdia, že stigmy sú vyvolané bezprostredným a zázračným konaním Boha, aby danú osobu čo najviac pripodobnil trpiacemu Vykupiteľovi. V každom prípade

---

⁶⁶ Porov. RAHNER, K, a VORGRIMLER, H., *Teologický slovník*. 1. vyd. Praha : Zvon, 1996. s. 321.

sú stigmy znakom mimoriadnej Božej milosti, či už Boh koná zázračným spôsobom, alebo podnieti prirodzené procesy, aby vyvolal zamýšľaný účinok.⁶⁷

---

⁶⁷ Porov. MARCHETTI, A., *Kompendium teológie duchovného života 2 diel : Povaha kresťanskej dokonalosti*. s. 242.

3 KRÍŽ V ŽIVOTE A DIELE SVÄTEJ KATARÍNY SIENSKEJ

Katarína mala vášnivú lásku k Ježišovi Kristovi. Skrze Neho objavila cestu komunikácie s večnou Trojicou – pochopila, čo znamená milovať iných. Vidí Ježiša ako jedinú cestu k Bohu. „*Ja som cesta, pravda a život. Nik nepríde k Otcovi, iba cezo mňa.*“ (Jn 14,6). Na Filipovu prosbu Ježišovi: „*Pane, ukáž nám Otca a to nám postačí.*“ Ježiš mu vrazil: „*Filip, toľký čas som s vami, a nepoznáš ma?! Kto vidí mňa, vidí Otca.*“ (Jn 14,8-9). Katarína zdôrazňuje, že Ježiš Kristus je jediný, ktorý je schopný ukázať, kým je Boh. On je ten najkrajší dar, ktorý nám dal Boh. Je nemožné vidieť Syna bez toho, aby sme nevideli aj Otca. Keď vidíme dar, nie je možné, aby sme nemali pred očami aj darcu, ktorý nám ten dar podaroval. A za tým samozrejme nasleduje vďačnosť a obdiv v srdci voči darcovi. Keď sa Katarína pozerá na Ježiša Krista, vidí predovšetkým Božiu lásku a milosrdenstvo. Ak sa takto zahľadí na ukrižovaného Krista, je ohromená nesmiernou Božou milosrdnou láskou k nám. Hovorí, že to neboli klince, ale láska, ktorá ho držala na kríži. Kristovo stýrané telo je knihou, v ktorej je napísaná Božia láska nie atramentom, ale krvou, písmenami takými veľkými, že ich nie je možné nevidieť. Zdôrazňuje, že niet inej cesty k Bohu, len cez ukrižovaného Krista. Keď hovorí o Kristovi, ako o ceste, poukazuje na Krista ako na most spájajúci Boha s ľudstvom. To je jej hlavne zameranie. Uprene a v prvom rade hľadá na Ježiša Krista Ukrižovaného. On je inšpiráciou všetkých jej skutkov i modlitieb.⁶⁸

3.1 KRISTOVA KRV, CENA NAŠEJ SPÁSY

Téma Kristovej krvi je Kataríne najvlastnejšia a tvorí najzaujímavejšiu časť pohľadu na Krista. Svojou krvou Ježiš Kristus otvoril nám bránu do neba. Pred

---

⁶⁸ Porov. O DRISCOLL OP, M., *Catherine of Siena*. s. 20.

umučením Krista cesta do neba bola rozbitá, čnosti nedržali pevne pohromade. Všetci tí, ktorí išli cestou čnosti, museli čakať pred nebeskou bránou, lebo nebola ešte otvorená Kristovou krvou. Kristova krv je kľúčom k Božiemu milosrdenstvu, ktoré sa naplno prejavilo na kríži. Spojila všetko to, čo bolo porušené hriechom, roztrasené. Obnovila narušený vzťah človeka s Bohom. „*Lebo Boh chcel, aby v ňom prebývala všetka plnosť a aby skrze neho zmieril všetko so sebou, keď pre jeho krv na kríži priniesol pokoj všetkému, čo je na zemi aj čo je na nebi.*“ (Kol 1,19-20). Kristus spojil na tejto ceste čnosti, ktoré dovtedy nedržali spolu, pretože v Kristovi na kríži bola podrobená každá čnosť skúške. Na tejto ceste, ktorá bola narušená prvým hriechom, jeho krv presiakla do všetkých čností, aby sme mohli postupovať dopredu a nebáli sa Božej spravodlivosti. Odteraz táto cesta presiaknutá krvou Ježiša Krista je chránená Božím milosrdenstvom, ktoré zostúpilo z neba jeho vtelením.⁶⁹

Katarínine listy začínajú týmito slovami: „Píšem Vám v jeho drahocennej krvi.“ Krv preliata za nás nie je krvou kohokoľvek. Spojením Božstva s naším človečenstvom sa Kristova krv stáva prúdom nekonečného milosrdenstva.⁷⁰ „*V ňom máme vykúpenie skrze jeho krv, odpustenie hriechov, podľa bohatstva jeho milosti.*“ (Ef 1,7).

Katarína nás povzbudzuje v behu o víťazný veniec týmito slovami: „*Abyste mohli lépe běžet, nasyťte se, opijte se Kristovou krví. Kristova krev povzbuzuje k běhu o závod, a způsobuje, že nikdo neotočí hlavu nazpět ze strachu z nepřítele, neboť nespolehá na sebe, nýbrž na krev Ukřižovaného Krista.*“⁷¹

Krv je v Kataríninej mystike kľúčovým slovom. V dobe, keď boli na dennom poriadku rodinné sváry, drancovanie, popravy a epidémie, Katarína našla liek - Kristovu krv preliatu z lásky.⁷² O tejto krvi stále píše a hovorí, v nej sa kúpe, do nej chce ponoriť celý svet, v nej očisťuje všetkých hriešnikov a sama sa

---

⁶⁹ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 44-45.

⁷⁰ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 79.

⁷¹ JÖRGENSEN, J., *Svätá Kateřina Sienská*. s. 372.

⁷² Porov. LOHRUM, M, a DÖRTELMANNOVÁ, M. M., *Kateřina ze Sieny*. s. 93.

ňou opája. Pre lásku k tejto krvi, ktorá bola z lásky preliata, chce urobiť pre blížnych všetko a chce byť i sama zavrhnutá pre lásku k dušiam.⁷³

3.2 UKRIŽOVANÝ KRISTUS, PROSTREDNÍK MEDZI BOHOM A ĽUĎMI

Teológia vnútorného života u svätej Kataríny sa koncentruje okolo ukrižovaného Krista. Ukrižovaný Kristus predstavuje most, ktorý spája nebo so zemou, Boha s človekom, spojením ľudskej a Božskej prirodzenosti.⁷⁴ „*Ja som cesta, pravda a život. Nikto nepríde k Otcovi, iba cezo mňa.*“ (Jn 14,6). Prísť k Otcovi môžeme tak, že pôjdeme cestou, ktorou je Kristus. On išiel cestou, ktorou ho máme nasledovať, a sám sa stal cestou, na ktorú sa máme vydať, ak chceme byť zachránení.

Katarína, ktorá veľa cestovala, hovorí o mostoch a o cestách, aby nás viedla k Otcovi skrze Krista. Poznala most v Avignone, ktorý mal dvadsaťpäť oblúkov, dnes sú z nich len štyri. Stredoveké mosty boli často zastrešené. Pod ich strechou boli obchodíky a niekedy i kaplnky. Katarína vyjadruje „Kristovo prostredníctvo“ medzi Bohom a ľuďmi obrazom mostu, ktorý nevytvorili ľudské ruky, a ktorý odoláva všetkým časným premenám. Predstavuje nám most, ktorého kamene sú spojené jeho krvou, spojením ľudskej a Božskej prirodzenosti. Spojenie jeho božstva s našou ľudskou prirodzenosťou nebude nikdy zničené a zmluva spečatená jeho krvou nikdy nebude porušená. Most je zastrešený milosrdenstvom. A aby sme túto cestu zvládli a mali sa kde občerstviť a nabráť sily, sú na ňom aj zastávky na občerstvenie – sviatosti, zvlášť Eucharistia. Tento most je dielom milosti. Boh nám dal svojho Syna, aby sme suchou nohou mohli prejsť cez „červené more“ v našom živote.⁷⁵

---

⁷³ Porov. CATERINATO., Lásky svätej Kateřiny Sienskej. *Na Hlubinu : revue pro duchovní život.* 1948, č. 6, s. 220.

⁷⁴ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností.* s. XVII.

⁷⁵ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou.* s. 41-42.

K výstupu na tento most nás priťahuje bezhraničná láska ukrižovaného Krista. Bez nej by sme neboli schopní vystúpiť ani na prvý stupeň.⁷⁶ Most pozostáva z troch stupňov. Dva stupne tvoria drevo jeho najsvätejšieho kríža a tretí stupeň bol postavený, keď Kristus okúsil veľkú horkosť žlče zmiešanú s octom, ktorá mu bola podaná na kríži. V týchto troch stupňoch môžeme spoznať tri stavy duše.⁷⁷

Cesta, ktorú nám Katarína predkladá ako jedinú cestu, po ktorej prídeme k Otcovi, je dnes veľmi aktuálna. Človek dnešnej doby si rád skracuje a zjednodušuje svoje cesty a myslí si, že dôjde k Otcovi bez mostu a bez brány, ako keby sme nepotrebovali Krista ako prostredníka.⁷⁸ Ale svätý Pavol nám hovorí: „*Lebo jeden je Boh a jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi – človek Kristus Ježiš, ktorý vydal seba samého ako výkupné za všetkých.*“ (1Tim 2,5-6).

Z Kristovho tela bol urobený most, keď sa spojila božská prirodzenosť s ľudskou. Ukázal nám cestu, keď nás učil vlastným príkladom a správaním. Ale tento most od nás odišiel, keď vystúpil do neba k Otcovi. Keď od nás odišiel, zostala nám cesta utvorená jeho učením. Učenie je spojené s mocou Otca, s múdrosťou Syna a so zľutovaním Ducha Svätého. Keď hovorí: „*Vyšiel som od Otca a prišiel som na svet: a zasa opúšťam svet a idem k Otcovi.*“ (Jn 16,28), to znamená: môj Otec ma poslal k vám a urobil ma mostom, po ktorom môžete vystúpiť z rieky a vojsť do večného života. Ale sľúbil nám, že keď odíde, nenechá nás samých: „*A ja poprosím Otca a on vám dá iného Tešiteľa, aby zostal s vami naveky. Nenechám vás ako siroty, prídem k vám.*“ (Jn 14,16.18). Chcel tým povedať, že nám pošle Ducha Svätého, Tešiteľa, ktorý nám jasnejšie ukáže a potvrdí cestu a učenie, ktoré nám dal. Duch Svätý neprišiel sám, ale bol spre-vádzaný mocou Otca a múdrosťou Syna. Kristus sa k nám vracia nie vo viditeľnej podobe, ale svojou mocou a upevňuje cestu učenia. Hovorí: „*Ja som cesta, pravda a život.*“ (Jn 14,6), cesta, ktorá nás privádza k Otcovi. Je to cesta potvrdená apoštolmi a dosvedčená krvou mučeníkov, osvetlená učiteľmi Cirkvi

---

⁷⁶ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností.* s. XVIII.

⁷⁷ Porov. tamže, s. 42.

⁷⁸ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou.* s. 44.

a napísaná evanjelistami. Títo všetci podávajú svedectvo, ktoré ukazuje cestu pravdy vedúcu k pravému životu.⁷⁹

Pre našu spásu nestačí vedieť, že nám bol daný most, je potrebné naň vystúpiť. Kristus nás nechce spasiť bez nás. Katarína rozvádza podrobnejšie svoju vlastnú duchovnú náuku.⁸⁰ Stupne odpovedajú etapám duchovného života, ktorým tradícia dáva názov: očistenie, osvietenie a spojenie s Bohom.⁸¹ S týmito tromi stupňami alebo schodmi sa stretávame už v orientálnej mystike u Bazila a neskôr u Bernarda z Clairvaux. Bernard vykladá tieto tri schody ako bozky: pobožkanie nôh, pobožkanie úst a pobožkanie rany v Kristovom srdci. Toto učenie hlása aj Bonaventúra, ale zobrazuje ich tromi párami serafínskych krídel.⁸²

Keď Katarína objavuje most, je vyzvaná, aby vystupovala po jeho stupňoch. Most má tri stupne, aby sme sa po prvom a druhom stupni mohli dopracovať až k poslednému. Posledný je veľmi vysoko a nedosiahne k nemu rieka sveta, ktorá pod ním tečie, lebo Krista sa nedotkol nikdy jed hriechu. Most je vysoký, ale nie je oddelený od zeme. Nikto by nedokázal na tento most vystúpiť, keby Kristus nebol vyvýšený na kríži. Preto povedal: „*A ja, až budem vydvihnutý od zeme, všetkých pritiahnem k sebe.*“ (Jn 12,32).⁸³ Pritahuje nás k sebe svojou láskou, ktorá ide až do krajnosti. A nie je nič, čo by zostalo nedotknuté touto Božou láskou. Pohľad na kríž nám dáva tušiť niečo z miery Božej lásky.

3.2.1 Prvý stupeň - nohy

Prvý stupeň sú nohy, ktoré predstavujú túžbu. Tak ako nohy nesú telo, tak túžba nesie dušu. Na tomto stupni sa duša pozdvihuje zo zeme na nohy, zbavuje sa neresti a upriamuje svoju túžbu na Krista. Je to cesta očistenia. Pribité nohy slúžia ako stupeň, aby sme mohli dosiahnuť bok, ktorý nám zjaví tajomstvo

---

⁷⁹ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 48-49.

⁸⁰ Porov. ČERNUŠÁK OP, R., Kristus v díle sv. Kateřiny Sienské. *Salve*. s. 25.

⁸¹ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 48.

⁸² Porov. JÖRGENSEN, J., *Svatá Kateřina Sienská*. s. 380.

⁸³ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 47-48.

srdca.⁸⁴ Na tomto stupni duša zakúša útechu v modlitbe, zrieka sa hriechu a zbavuje sa nerestí. Duša tu vystupuje v postavení nájomného sluhu, ktorý vo všetkom čo koná, hľadá svoju vlastnú útechu a svoj vlastný prospech. Boh sám očisťuje túto dušu vyprahnútosťou zmyslov. Diabol má prístup k všetkým schopnostiam duše, aby skúšal jej lásku. Ku vôli však nemá prístup, iba ak mu ju človek sám dobrovoľne vydá do rúk. V cele sebapoznania, kde človek spoznáva svoju slabosť a bezmocnosť, učí sa spoliehať len na Boha. Boh učí dušu, že On sám jej stačí.⁸⁵ Prvý stupeň je šatňa, kde zoblečieme zo seba hriech a vlastnú vôľu, aby sme túžili iba po Kristovi.⁸⁶

Naša láska k Bohu sa potrebuje očisťovať, aby sme milovali Boha pre neho samého. Potrebujeme sa zbaviť všetkého, čo nám dáva pocit bezpečia a istoty. Musíme zakúsiť, že jedinou našou istotou je Boh. Naše túžby musia byť očistené od nás samých, aby sme mohli vystúpiť vyššie, aby sa z nájomného sluhu, ktorý plní príkazy zo strachu, že stratí svoje pohodlie, stal priateľ.

Boh hovorí Kataríne v „*Dialógu*“, že vždy opätuje lásku, ktorou je milovaný. Ak ho niekto miluje tak, ako služobník miluje Pána, tak mu ako Pán spláca svoj dlh podľa toho, ako si zaslúži. Zjavuje sa však až priateľovi, pretože tajomstvo sa zjavuje priateľovi, s ktorým sme ako jedna duša. „*Už vás nenazývam sluhami, lebo sluha nevie, čo robí jeho Pán. Nazval som vás priateľmi, pretože som vám oznámil všetko, čo som počul od svojho Otca.*“ (Jn 15,15).⁸⁷

3.2.2 Druhý stupeň – otvorený bok

Kto vytrvá na tomto stupni, vystupuje vyššie k otvorenému Kristovmu boku, kde poznáva oheň Božskej lásky. Na tomto stupni sa stáva z nájomného služobníka priateľ. Nepostupuje dopredu pre vlastné uspokojenie ani zo strachu, ale

---

⁸⁴ Porov. Svatá Kateřina Sienská. *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 42.

⁸⁵ Porov. tamže, s. XX.

⁸⁶ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 51.

⁸⁷ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 96.

začína chápať, že dôvodom každého konania má byť láska a túžba, aby Boh nebol urážaný našimi hriechmi ani hriechmi druhých.⁸⁸

Katarína sa raz spýtala Krista, prečo si nechal otvoriť bok, keď bol už mŕtvy. Pán jej odpovedal, že to bolo preto, aby nám dal uvidieť „tajomstvo srdca“, lebo utrpenie trvá len v čase, ale láska je nekonečná. Chcel nám ukázať, že nás miluje viac, než nám mohol ukázať dovŕšením utrpenia.⁸⁹ Ak vstúpime do Kristovho otvoreného boku, nájdeme krv, ktorá nás zbaví otrockej bázne a v tejto krvi nájdeme lásku pobádajúcu milovať. V boku ukrižovaného Krista spozná duša svoju nesmiernu dôstojnosť. Poznáva krst vodou, ktorého moc pochádza z krvi a ohňa jeho lásky. „*On je ten, ktorý prišiel skrze vodu a krv, Ježiš Kristus. Nielen skrze vodu, ale skrze vodu a krv. A Duch to dosvedčuje, pretože Duch je pravda.*“ (1Jn 5,6). Krvou a vodou, ktoré vytryskli z prebodnutého boku, nám Kristus chcel ukázať na svätý krst vodou, ktorý získame mocou preliatej krvi. Urážkami Boha človek stráca milosť plynúcu zo svätého krstu mocou krvi. A pretože Božia láska pozná ľudskú slabosť a nemohúcnosť, zanechala nám nepretržitý krst krvi. Tento krst človek prijíma skrúšenosťou srdca a svätou spoveďou, keď vyznáva svoje hriechy kňazom, ktorí majú kľúč od krvi.⁹⁰ „*Jemu, ktorý nás miluje a svojou krvou nás oslobodil od hriechov a urobil nás kráľovstvom, kňazmi Bohu a svojmu Otcovi, jemu sláva a vláda na veky vekov. Amen.*“ (Zjv 1,5-6).

3.2.3 Tretí stupeň – ústa

Duša, ktorá zakúsi oheň lásky Ukrižovaného túži vystúpiť na tretí stupeň, k ústam. Na tomto stupni dosahuje stav Božieho synovstva, stav dokonalosti. Dosahuje pokoj, o ktorý ju nemôže pripraviť žiadne utrpenie ani útecha, nič, čo nie je Boh. Pokoj dosiahla vďaka odumretiu svojej vôle.⁹¹

Priblíženie ku Kristovým ústam vyvoláva u Kataríny otázky, ktoré vyplývajú z nasledujúceho textu. „*Potom Ježiš vo vedomí, že je už všetko dokonané,*

⁸⁸ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. XX.

⁸⁹ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 49.

⁹⁰ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 119-121.

⁹¹ Porov. tamže, s. XX.

povedal, aby sa splnilo Písmo: „Žízňím.“ Bola tam nádoba plná octu. Nastokli teda na yzop špongiu naplnenú octom a podali mu ju k ústam. Keď Ježiš okúsil ocot, povedal: „Je dokonané.“ (Jn 19,28-30). Kristus volá: „Žízňím.“ Smäd po našej spáse mu pôsobí viac utrpenia než všetko ostatné. Katarína sa pýta, ako môžeme tento jeho smäd uhasiť? Utrpenie jeho tela je konečné, ale jeho smäd po našej spáse je nekonečný. Jeho túžba po našej spáse neskončila, ale utrpenie, ktoré ho sprevádzalo, áno. Ďalej sa Katarína pýta, kedy mu podávame žľč a ocot? V jednom zo svojich listov odpovedá, že vždy, keď podľahneme sebaláske, keď málo bdieme a málo sa modlíme, keď nelačneme po Božej sláve a spáse duší.⁹²

Tento stupeň je lôžko, kde duša odpočíva, pretože už nepatrí sebe. Pokoj, ktorý dáva toto spojenie, nie je klamlivým odpočinkom duchovného uspokojenia. Spoločenstvo s Kristom na kríži oslobodzuje od strachu o vlastný život a akúkoľvek výhodu. Takéto spojenie mení nielen náš život a naše správanie, ale všetko, s čím prichádzame do kontaktu. Ak sa človek nechá priťahovať Ukrižovanou láskou, tak všetko okolo neho je priťahované s ním.⁹³ „A ja, až budem vyzdvihnutý od zeme, všetkých pritiahnem k sebe.“ (Jn 12,32).

3.2.4 Štvrtý stupeň – *radosť z utrpenia*

Štvrtý stav je plodom tretieho. Nevystupuje sa z neho na ďalší stupeň, ale je súčasťou tretieho. Jeden bez druhého nemôže existovať, rovnako tak, ako nemôže existovať láska k Bohu bez lásky k blížnemu. Tento stav duše vyrastá z dokonalej jednoty s Bohom. Kto sa dostane do tohto stavu, raduje sa z utrpenia.⁹⁴ Svätý Pavol napísal: „Preto mám záľubu v slabostiach, v potupe, v núdzi, v prenasledovaní a v úzkostiach pre Krista: lebo keď som slabý, vtedy som silný.“ (2Kor 12,10). Na inom mieste píše: „Na svojom tele nosím Ježišove znaky.“ (Gal 6,17). Tieto duše trpia mučivou bolesťou spôsobovanou urážkami, ktorých sa ľudia voči Bohu dopustili a ujmou, ktorú tieto urážky blížnemu

⁹² Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 50.

⁹³ Porov. tamže, s. 51-52.

⁹⁴ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 126.

spôsobili. Je to bolesť posilňujúca, nie sužujúca. S touto dušou je to ako s uhlíkom: keď sa rozžeraví v peci, nikto ho nevezme do ruky, pretože sa sám stal ohňom.⁹⁵ Je to stav dokonalého zjednotenia, keď je zrak intelektu unášaný ohňom Božej lásky, v ktorom prijíma nadprirodzené svetlo. Láska nasleduje intelekt, a preto miluje Boha tým viac, čím viac ho poznáva a čím viac ho poznáva, tým viac ho miluje. Jedno rozmnožuje druhé.⁹⁶

3.3 PROSTRIEDKY VÝSTUPU

Katarína vo svojom učení hovorí aj o prostriedkoch, ktoré nám pomáhajú vystúpiť na most. Prvým prostriedkom k výstupu je sebaopoznanie. Základnou skúsenosťou sebaopoznania nie je zážitok neúspechu alebo hriechu, ale radosť z vedomia, že sme milovaní. Katarína hovorí, že duša nemôže nemilovať, keď vidí, ako ju Boh miluje. V jednom zo svojich listov píše: Keď Boh pozeral na seba, nadchol sa pre krásu svojho tvora, a akoby unesený láskou, stvoril ho na svoj obraz a podobu. (L 210). Hriech znetvoruje našu podobnosť, ale obraz zostáva. Cieľ poznania nás samých má byť zakotvený v Bohu. Človek sa bez tohto poznania stáva krutým a agresívnym voči sebe aj voči iným. Koreňom našej hrubosti voči blížnemu je predovšetkým krutosť voči sebe.⁹⁷ Vrcholom je, že svoj hriech považujeme za väčší, než je Božie milosrdenstvo. Katarína nás opäť povzbudzuje v jednom zo svojich listov: Keď je tvoje srdce skleslé a sklúčené, tak vylez ako Zachej na „strom kríža“. (L 119).⁹⁸ „Kto som?“, pýta sa Katarína sama seba. Odpoveď na túto otázku je základom jej duchovného života. Ona sa pýta pred zrakom Boha a nie pred zrakom ľudí. Otázku kladie Bohu a odpoveď bude Božská: „Ty si tá, ktorá nie je. Ja som ten, ktorý je.“ Objav vlastnej ničoty jej dáva slobodu voči sebe i blížnym a naplňa ju pokorou a vďačnosťou voči Bohu.⁹⁹ Musíme svoj pohľad uprieť na Krista, aby sme videli a spoznali, že v Ňom

---

⁹⁵ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 128-129.

⁹⁶ Porov. tamže, s. 140.

⁹⁷ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 28.

⁹⁸ Porov. tamže, s. 39.

⁹⁹ Porov. tamže, s. 17-18.

sme jedineční a sme povolaní k dôstojnosti Božích detí. Ak svoj pohľad odvrátíme od Krista, vtedy sa stratíme vo svojej biede, prepadneť zúfalstvu, malomyseľnosti a nedokážeme vystúpiť na most, ktorým je Kristus.

V úzkom spojení so sebapoznáním je modlitba. Modlitbou v dome sebapoznania strácame svoju nedokonalosť. Boh hovorí Kataríne v „*Dialógu*“: Ustavičná, vytrvalá a pokorná modlitba získava pre dušu všetky čnosti. Preto musíme vytrvať a nikdy nesmieme vynechať modlitbu, aj keby sme mali akýkoľvek dôvod. Modlitba je zbraň, ktorou sa bránime voči každému nepriateľovi. Od ústnej modlitby máme prejsť k vnútornej modlitbe. Dokonalá modlitba nespočíva v mnohých slovách, ale v horlivej túžbe, s ktorou sa duša pozdvihuje k Bohu. Okrem povinnej modlitby je modlitbou všetko, čo človek robí v mene lásky k blížnemu, vrátane bežných povinností. Ako hovorí svätý Pavol: „neustále sa modlí ten, kto koná dobro“.¹⁰⁰

Ďalším prostriedkom výstupu na „*strom kríža*“ sú naši blížni. Boh hovorí Kataríne v „*Dialógu*“, že tak, ako sa každá nedokonalosť a dokonalosť zjavuje a získava v ňom, tak sa ukazuje a získava cez blížneho. „*Ak niekto povie: „Milujem Boha,“ a nenávidí svojho brata, je luhár. Ved' kto nemiluje brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí.*“ (1Jn 4,20).¹⁰¹

3.4 PREKÁŽKY VÝSTUPU

To, čo nám prekáža vystupovať po schodoch kríža je, že hľadáme útechu a v tejto úteche hľadáme Boha. Našli sme spôsob útechy, ktorý nám vyhovuje a chceli by sme si ho zachovať na celú cestu. A tak sa kŕčovito držíme svojich predstáv o tom, čo je pre nás najlepšie. Stane sa aj to, že ak nám Boh pošle inú formu útechy, navštívi nás spôsobom, ktorý sme neočakávali, bránime sa a nie sme ochotní prijať to. Duša však má pokračovať po moste učenia ukrižovaného Krista, ktorý ju obdarí útechou v čase, spôsobom a na takom mieste, ktoré si bude priať Božia dobrotivosť. Ak jej však táto útecha bude odobraná, bude to

---

¹⁰⁰ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 107-108.

¹⁰¹ Porov. tamže, s. 101.

z lásky, aby duša nenachádzala zaľúbenie v úteche, ktorú jej láska priniesla, ale aby prijímala lásku pre lásku. Aby potešenie duše pramenilo v láske a nie v úteche, ktorá z nej vyplýva.¹⁰²

Z tejto prekážky vyrastá ďalšia. Tí, ktorí sa nevedia zbaviť svojej útechy, robia to na úkor zanedbania lásky voči blížnemu.¹⁰³ Nechcú stratiť pocit, ktorý si myslia, že ich privádza bližšie k Bohu. Ale tento klam ich ešte viac vzd'ahuje od Boha, lebo to, čo im zdanlivo prináša pokoj, vyprázdňuje ich srdce od skutočného pokoja a lásky.

Ďalšou prekážkou je, keď sa duša chytí na návnadu duchovného potešenia, ktoré pocítila pri duchovných videniach. Duchovné videnie môže pochádzať od Boha alebo od Zlého. Tu je tiež potrebné rozoznávať. Týmto pascám podliehajú tí, ktorí milujú Boha kvôli tomu, čo od neho dostávajú, a nie kvôli nemu samému.¹⁰⁴

3.5 MILOSRDENSTVO – PRÍČINA PREMOŽENIA SMRTI SPÔSOBENEJ HRIECHOM

Katarína v *Dialógu* hovorí, že v milosrdenstve sme boli znovustvorení krvou Ježiša Krista. Na kríži milosrdenstvo viedlo Ježiša, aby znášal boj smrti proti životu a životu proti smrti. Život premohol smrť, ktorá je dôsledkom nášho hriechu. Prvou príčinou tejto porážky je Pánovo milosrdenstvo. Ono nám dáva život, svetlo milosti, v ňom môžeme poznávať Pánovo zmilovanie nad každým tvorom, či je hriešny alebo spravodlivý. Milosrdenstvo mierni spravodlivosť. Katarína ďalej hovorí, že kvôli milosrdenstvu sa znížil až k životu so svojimi tvormi. V tejto šialenej láske mu nestačilo, že nosil naše telo. Chcel aj umrieť a zostúpiť do pekiel, aby vyviedol svätých otcov a daroval im svoje milosrdenstvo. Zostúpil do predpekla a vyslobodil od trestu tých, ktorí mu slúžili. Ale jeho milosrdenstvo išlo až tak ďaleko, že viac nám už nemohol dať, keď nám

---

¹⁰² Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 109-111.

¹⁰³ Porov. tamže, s. 112.

¹⁰⁴ Porov. tamže, s. 114-115..

nechal seba samého za pokrm. To sú všetko plody jeho nekonečného milosrdenstva.¹⁰⁵

3.6 CESTA PRAVDY A CESTA LŽI

Svoj život žijeme na križovatke ciest. Niektorí sa dajú strhnúť prúdom sveta, riekou, ktorá ústi do Mŕtveho mora. Táto rieka tečie popod most pravdy. A je to cesta lži. Most pravdy nám umožňuje prejsť z jedného brehu na druhý, od života sústredeného na seba k životu v Kristovi.¹⁰⁶

Pre človeka sú možné dva ciele - cesta pravdy a cesta lži. Na dosiahnutie každej potrebuje vytrvalosť. Ak chceme dosiahnuť večný život, musíme vytrvať v čnosti, a kto chce dôjsť k večnej smrti, stačí mu, keď vytrvá v neresti. Bez vytrvalosti sa nikto do cieľa nedostane.¹⁰⁷ Vytrvalosťou prídeme k Životu alebo k smrti. Boh hovorí Kataríne v „*Dialógu*“, že všetci sme boli Pravdou pozvaní: „*Ak je niekto smädný a verí vo mňa, nech príde ku mne a nech pije.*“ (Jn 7,37). Všetci sme pozvaní, ale je potrebné, aby sme mali smäd. Kto tento smäd nemá, nedokáže vytrvať na ceste.¹⁰⁸

3.7 JEDNOTA SÍL DUŠE

Cestou pravdy môžeme ísť len vtedy, ak v sebe spojíme tri sily duše, o ktorých sme už hovorili. Nemôžeme ich vynechať, ak chceme ísť po moste Pravdy. Ich jednota je tak podstatná, že nemôžu byť oddelené v službe Bohu. Katarína v súvislosti s týmito tromi silami duše interpretuje tieto Ježišove slová: „*Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.*“ (Mt 18,20). „*Treja*“ sú už zmienené sily duše a „*dvaja*“ sú dve prikázania lásky: k Bohu a k blížnemu. Dve hlavné prikázania nemôžu byť naplnené, ak nie

---

¹⁰⁵ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 50-51.

¹⁰⁶ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 41.

¹⁰⁷ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 86.

¹⁰⁸ Porov. tamže, s. 86-87.

sú zjednotené tri sily duše. Každý človek je povolaný, aby vyšiel z divokého prúdu rieky – hriechu a vystúpil na most, ktorým je Kristus.¹⁰⁹ Keď sú pamäť, rozum a vôľa spojené s Bohom, prebýva v nich Trojica. Katarína hovorí, že pamäť máme od Otca. Všetko, čo existuje, je skrze Neho. Keď pozerá na rozum, hovorí, že Synova múdrosť nám dáva svetlo, aby sme jasne videli samých seba, druhých, aj to, čo si praje Otec. Vôľu nám dáva Duch. Dáva nám silu i vytrvalosť v skúškach a v únave. Pamäť nás spojuje s Otcom, rozum s Kristom, a vôľa s Duchom. Tam, kde sú tieto tri sily duše u človeka spojené v jednote a smerujú k Bohu, tam človek prijíma Trojicu. V Bohu sú traja, a aký je to súlad. A aký chaos je často u mňa.¹¹⁰

V prvom stupni duchovného života Katarína vidí Petra, ktorý miloval najprv láskou zmyslov. Táto láska bola nedokonalá, ako sa ukázalo vo chvíli pokúšenia. V druhom stupni Pán sa skrýval zmyslom apoštolov štyridsať dní, až do nanebovstúpenia. Ich láska bola naplnená strachom o nich samých, keď sa za zatvorenými dverami modlili a očakávali príchod Ducha Svätého. Na treťom stupni, s príchodom Ducha Svätého, sa zbavili strachu pred utrpením a vyšli von zo seba. Dosiahli stav dokonalého zjednotenia s Bohom, aký je len možný na tejto zemi.¹¹¹

3.8 BLAŽENÍ TÍ, KTORÍ VYTRVALI

Uprostred utrpenia a súženia, ktoré prežívame, sme mnohokrát pokúšaní zanechať cestu, po ktorej kráčame. Pre Katarínu je zdrojom každej rezignácie zmyselnosť, ktorá žije a riadi sa podľa toho, čo ju teší. Rozhoduje sa podľa priania svojich zmyslov a vyhýba sa krížu. Aj Ježiš Kristus je pokúšaný nielen na púšti, ale aj v tej najbolestnejšej chvíli, na kríži. Je obklopený tými, ktorí ho milujú, ale aj tými, ktorí ho urážajú a posmievajú sa mu. „*Nech teraz zostúpi z kríža a uveríme v neho. Spoliehal sa na Boha: nech ho teraz vyslobodí, ak ho má rád.*“

---

¹⁰⁹ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. XIX.

¹¹⁰ Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 34-35.

¹¹¹ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. XXI.

(Mt 27,42-43). V tejto najväčšej opustenosti je pokúšaný, aby všetko opustil, a aby si našiel iný, ľahší spôsob ako nás spasiť. Ježiš však nekoná podľa svojej vôle a odovzdáva všetko Otcovi do rúk. Na kríži odpovedá slobodne a s láskou na každé zvädzanie. Tam s konečnou platnosťou odmieta pokušenie vyhnúť sa utrpeniu a ísť vlastnou cestou. Katarína nás vyzýva, aby sme nasledovali Krista, ktorý vystúpil na kazateľnicu kríža a zo svojho tela urobil knihu, ktorej písmená sú také viditeľné, že ich každý dokáže prečítať, i keď má slabší rozum alebo zrak.¹¹² Vždy na jednej strane proti sebe bojuje svedomie a na druhej zmyselnosť. Zmyselnosť sa vyhýba akejkoľvek bolesti a utrpeniu, no svedomie nám hovorí, že bez nich je cesta za Kristom nemožná.

Po tejto ceste, ktorú nám Kristus vydláždil svojím telom, by sme mali ísť s vytrvalosťou. Vytrvalosť je čnosť, ktorá dostane slávu a veniec víťazstva od Boha.¹¹³ Lebo nie tí, ktorí nastúpili na cestu dokonalosti, budú blažení, ale tí, ktorí vytrvali do konca cez všetky utrpenia a súženia.

3.9 VZKRIESENIE

Boh Otec hovorí Kataríne v „*Dialógu*“, aby sme si nemysleli, že blaženosť tela po vzkriesení zväčší blaženosť duše, pretože by sme do doby svojho vzkriesenia mali nedokonalú blaženosť. Preto neprinesie telo blaženosť duši, ale duša telu. Tak ako je duša upevnená a zakotvená v Bohu, tak sa prostredníctvom tohto spojenia stane nesmrteľným aj telo, ktoré stratí svoju ťažobu. V Ježišovom oslávenom tele sa budú všetky oslávené telá radovať v jeho ranách, ktoré zostali čerstvé ako jazvy, ktoré bez prestania volajú o zmilovanie nad nami. Podoba tváre Ježiša, keď príde súdiť v Božej sláve, nezáleží na ňom, ale na tých, ktorí budú súdení. Odsúdeným sa zjaví jeho tvár s nenávisťou a spravodlivosťou, spaseným s láskou a milosrdenstvom. Tak ako sa v zrkadle odráža ľudská tvár, tak sa na tele odrazí ovocie pretrpených námah. Všetky utrpenia, ktoré spravodliví znášali,

---

¹¹² Porov. KNOCKART, A, a PLANCKE van der, Ch., *15 dní s Kateřinou Sienskou*. s. 67-69.

¹¹³ Porov. Svatá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prožřetelností*. s. 87.

sa im stanú ozdobami ich tiel ako drahocenné výšivky. Pretože telo im bolo druhom pri čnostných a záslužných skutkoch, bude žiarit' aj navonok.¹¹⁴

---

¹¹⁴ Porov. Svätá Kateřina Sienská., *Dialog s Boží Prozřetelností*. s. 64-65.

ZÁVER

Kríž sprevádza človeka po celý život a je neodlučiteľným spoločníkom na jeho cestách. Má rôzne podoby v každej dobe a u každého človeka. Každý z nás sa musí vyrovnat' s tým, čo mu život prináša, hoci to nie je vždy to najpríjemnejšie a na prvý pohľad lákavé. Je dôležité, ako chápeme utrpenie. Ako trest za hriech, alebo ako prostriedok, ktorým sa môžeme dostať bližšie k Bohu? Kríž nemusí byť len pohoršením a pohanou, ale aj veľkým požehnaním, ak sme ochotní ho niesť s Kristom. To nám ukázala aj svätá Katarína Sienská svojím životom a svojou duchovnou náukou. Kríž, ktorý prijmeme, nás vždy privedie bližšie k Bohu. Pohľad na kríž nám dáva spoznať, kým v skutočnosti sme. Slabí a krehkí ľudia, ktorí sa nevedia zastaviť pred ničím. Ak budeme utekať od kríža, môžeme sa utopiť v rieke vlažnosti a priemernosti. Ak však zoberieme svoj kríž a ponesieme ho spolu s Kristom, stane sa pre nás mostom na druhý breh života.

Ľudia, ktorí sú krásni vo svojom vnútri, sú ľudia, ktorí prešli mnohým utrpením. Majú múdre srdce, ktoré v tomto prípade nezávisí od veku človeka, a ľudský prístup k druhým, pretože sami zakúsili svoju zraniteľnosť a slabosť. Ich súcitiť nikoho nepokoruje. Dokážu sa radovať a aj trpieť s inými. Takým krásnym človekom bola určite svätá Katarína zo Sieny. Ukázala nám, ako prijaté a premenené utrpenie môže človeka premeniť na druhého Krista.

Písanie práce bolo pre mňa veľkým obohatením a zároveň novou skúsenosťou a poznaním. Uvedomujem si, že by bolo potrebné zaoberať sa touto tematikou podrobnejšie. Najmenej prepracovanou témou je tretia kapitola, ktorá si vyžaduje hlbšie štúdium a väčšiu orientáciu v diele svätej Kataríny Sienskej. Toto vnímam ako výzvu pre mňa do budúcnosti.

Verím, že táto práca bude povzbudením pre všetkých, ktorí ju prečítajú. Svojím obsahom môže pomôcť čitateľovi pochopiť zmysel utrpenia v jeho živote a sprostredkuje mu pravdivý odkaz, že lásku bez kríža nenájde a kríž bez lásky neunesie.

ZOZNAM LITERATÚRY

- Biblia- Sväte písma starého i nového zákona*. 1. vyd. Trnava : Spolok Svätého Vojtecha, 2007. 1616 s. ISBN 978-80-7162-683-1.
- BRANTSCHEN, Johannes. *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť*. Trnava : Dobrá kniha, 2006. 110 s. ISBN 80-7141-542-1.
- BENEDIKT XVI. Encyklika. *Spe salvi*. 1. vyd. Trnava : Spolok Svätého Vojtecha, 2008. 70 s. ISBN 978-80-7162-700-5.
- BOUBLÍK, Vladimír. *Teologická antropologie*. 2. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 2006. 192 s. ISBN 80-7195-059-9.
- CANTALAMESSA, Raniero. *My kážeme Krista ukřižovaného*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 1996. 136 s. ISBN 80-7192-061-4.
- CANTALAMESSA, Raniero. *Výstup na vrch Sinaj*. Bratislava : Serafín, 2003. 180 s. ISBN 80-88944-77-5.
- CATERINATO. *Láska sväte Kateřiny Sienskej. Na Hlubinu : revue pro duchovní život*. 1948, č. 6, s. 216-220. ISSN sa neudáva.
- CAVALLINI OP, Giuliana. *Svatá Kateřina Sienská a sjednocená Evropa. Salve : revue pro teologii a duchovní život*. 1992, č. 4, s. 57-63. ISSN sa neudáva.
- ČERNUŠÁK OP, Radim. *Kristus v díle sväte Kateřiny Sienskej. Salve : revue pro teologii a duchovní život*. 1997, č. 3, s. 24-27. ISSN sa neudáva.
- DE FIORES, Stefano, a GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9.

- GRÜN, Anselm. *Kříž*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 1997. 80 s. ISBN 80-7192-233-1.
- GRAEF, H C. *Mystický život Kateřiny Sienské. Na Hlubinu : revue pro duchovní život*. 1947, č. 9, s. 325-331 ISSN sa neudáva.
- JÁN PAVOL II. *Nebojme sa pravdy : Previnenia spoločnosti a Cirkvi*. 1. vyd. Bratislava : Lúč, 1999. 192 s. ISBN 80-7114-273-5.
- JÖRGENSEN, Johannes. *Svatá Kateřina Sienská*. 1. vyd. Praha : Ladislav Kuncíř, 1948. 486 s. ISBN sa neudáva.
- KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. Inštrukcia. *Služba autority a poslušnosť*. 1. vyd. Trnava : Spolok Svätého Vojtecha, 2008. 70 s. ISBN 978-80-7162-740-1.
- KNOCKART, André, a PLANCKE van der, Chantal. *15 dní s Kateřinou Sienskou*. Brno : Cesta, 1998. 96 s. ISBN 80-85319-83-7.
- KOUDELKA OP, Vladimír. *Kateřina Sienská její život bez literárního působení. Salve : revue pro teologii a duchovní život*. 1992, č. 1, s. 23-27. ISSN sa neudáva.
- LOHRUM , Meinolf, a DÖRTELMANNOVÁ, Mária Magdaléna. *Kateřina ze Sieny*. 1. vyd. Praha : Krystal OP, 2001. 112 s. ISBN 80-85929-45-7.
- MARCHETTI, Albino. *Kompendium teológie duchovného života 2 diel : Povaha kresťanskej dokonalosti*. Bratislava : Serafín, 2007. 256 s. ISBN 978-80-8081-068-9.
- NOFFKE OP, Suzanne. *Kateřina Sienská a poslušnosť v Cirkvi. Salve : revue pro teologii a duchovní život*. 2002, č. 2, s. 33-43. ISSN-1213-6301.

- O'DRISCOLL, Mary. *Catherine of Siena*. Strasbourg : Éditions du Signe, 1994. 48 s. ISBN 2-87718-163-4.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 2006. 416 s. ISBN 80-7195-000-9.
- POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. Teologie kříže a tajemství trpícího člověka. In MACHULA, T. (ed.) *Teologické studie* (České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích - Teologická fakulta 2000. 45- 51 s. ISBN-80-7040-396-9.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Teologie služby*. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 2002. 216 s. ISBN 80-7192-748-1.
- RAHNER, Karl, VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. 1. vyd. Praha : Zvon, 1996. 439 s. ISBN 80-7113-212-8.
- ROSSÉ, Gérard. *Ježišov výkrik na kříži*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo Nové Mesto, 1993. 176 s. ISBN 80-85487-06-3.
- RUPNIK, Marko Ivan. *Uvedení do duchovního života*. 1. vyd. Velehrad : Refugium, 2003. 71 s. ISBN 80-86715-09-4.
- SVATÁ KATEŘINA SIENSKÁ. *Dialog s Boží Prozřetelností*. 2. vyd. Praha : Krystal OP, 2004. 384 s. ISBN 80-85929-70-8.
- WOODS OP, Richard. *Mystika a proroctví : Dominikánská tradice*. Kostelní Vydří : Karmelitanské nakladatelství, 2005. 194 s. ISBN 80-7192-881-X.

ZOZNAM SKRATIEK

1 Jn	Prvý list sv. Jána.
1 Kor	Prvý list Korint'anom.
1 Tim	Prvý list Timotejovi.
2 Kor	Druhý list Korint'anom.
č.	číslo.
edit.	editor.
Ef	List Efezanom.
FLp	List Filipanom.
Gal	List Galat'anom.
Jn	Evanjelium podľa Jána.
Kol	List Kolosanom.
L	List.
Lk	Evanjelium podľa Lukáša.
Mk	Evanjelium podľa Marka.
Mt	Evanjelium podľa Matúša.
OP	Ordo Predicatorum – rád kazateľov.
Porov.	Porovnaj.
Rím	List Rimanom.
s.	strana.
SSV	Spolok Svätého Vojtecha.
sv.	svätého.
Zjv	Zjavenie sv. Jána.